

COI Focus

SOEDAN

De situatie van Darfoeri en Nuba buiten hun herkomstregio's

28 juni 2021

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen. De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Lijst van afkortingen	3
Inleiding.....	4
1. Geografische situatie en bevolking.....	5
1.1. Darfoer.....	6
1.1.1. Geografische situatie en bevolking van Darfoer	6
1.1.2. Mogelijkheid voor Darfoeri om zich te verplaatsen buiten Darfoer	7
1.2. Two Areas.....	9
1.2.1. Geografische situatie en bevolking van de Two Areas	9
1.2.2. Mogelijkheid voor mensen afkomstig uit de Two Areas om te reizen buiten de regio	10
2. Personen afkomstig uit Darfoer en de Two Areas	11
2.1. Khartoem	12
2.1.1. Aantal en herkomst	12
2.1.2. Levensomstandigheden	13
2.1.3. Houding van de maatschappij	23
2.1.4. Houding van de autoriteiten en de veiligheidsdiensten	25
2.1.5. Situatie van specifieke profielen in Khartoem	31
2.2. Elders in Soedan.....	36
2.3. Behandeling bij terugkeer	38
Samenvatting	42
Bibliografie.....	43

Lijst van afkortingen

ACJPS	African Centre for Justice and Peace Studies
ACLED	Armed Conflict Location & Event Data Project
AFDB	African Development Bank Group
ARC	Asylum Research Centre
CMI	Chr. Michelsen Institute
CPA	Comprehensive Peace Agreement
CSW	Christian Solidarity Worldwide
DBA	Darfur Bar Association
DIS	Danish Immigration Service
DNMD	Darfur Network for Monitoring and Documentation
GIS	General Intelligence Service
HUDO	Human Rights and Development Organisation
IDP	<i>internally displaced person</i>
IDS	Institute of Development Studies
IOM	International Organisation for Migration
MEMO	Middle East Monitor
NMP	Nuba Mountains Peoples Foundation
POP	Public Order Police
ODI	Overseas Development Institute
RSF	Rapid Support Forces
SAF	Sudanese Armed Forces
SRF	Sudanese Revolutionary Front
UNAMID	United Nations – African Union Hybrid Operation in Darfur
UNHRC	United Nations Human Rights Council
USCIRF	United States Commission on International Religious Freedom
USDOS	United States Department of State

Inleiding

Deze Focus beschrijft de situatie van Darfoeri en Nuba buiten hun eigen herkomstregio in Soedan. Het gaat om een update van de COI Focus *Soedan. Darfoeri in Khartoem* van 10 april 2018 en het tweede deel van de COI Focus *Soedan. Veiligheidssituatie in de Two Areas / Situatie in Khartoem van personen afkomstig uit de Two Areas* van 22 januari 2019. Het onderzoek richt zich in het bijzonder op de periode van april 2019 tot maart 2021. Het onderzoek werd afgesloten op 26 april 2021.

De term Nuba is een verzamelnaam voor diverse etnische groepen van Afrikaanse origine die in het Nuba-gebergte in Zuid-Kordofan wonen of van die regio afkomstig zijn. In dit document verwijst de term Nuba dan ook naar het geheel van deze gemeenschappen en/of naar personen in het Nuba-gebergte of daarbuiten die behoren tot deze gemeenschappen.

De term Darfoeri wordt in deze Focus gebruikt als verzamelnaam voor de diverse etnische groepen van Afrikaanse origine die in Darfoer wonen en/of naar personen buiten Darfoer die tot deze gemeenschappen behoren.¹

De veiligheidssituaties in Darfoer en de Two Areas vormen het onderwerp van afzonderlijke rapporten, meer bepaald de COI Focus *Soedan. Veiligheidssituatie in Darfoer* van 28 januari 2021 en de COI Focus *Soedan. Veiligheidssituatie in de Two Areas* van 28 januari 2021.

Soedan bevindt zich sinds de militaire coup van april 2019 en de vorming van een overgangsregering in augustus van datzelfde jaar in een fragiele transitiefase. Bij het afsluiten van deze Focus in maart 2021 valt moeilijk in te schatten of en in welke mate het veranderde politieke landschap de situatie van Darfoeri en Nuba in het land zal wijzigen.

Cedoca raadpleegde Soedanese lokale media zoals Sudan News Agency (SUNA) en media uit de diaspora zoals Sudan Tribune of Radio Dabanga. Daarnaast deed Cedoca beroep op, enerzijds, Soedanese ngo's zoals African Centre for Justice and Peace Studies (ACJPS) en, anderzijds, internationale organisaties zoals Human Rights Watch (HRW), Amnesty International (AI), International Refugee Rights Initiative (IRRI) of International Crisis Group (ICG). Verder bevatten rapporten van gouvernementele en intergouvernementele bronnen, zoals het United States Department of State (USDOS), de missie van de Verenigde Naties (VN) en de Afrikaanse Unie in Darfoer (United Nations – African Union Hybrid Operation in Darfur, UNAMID) en andere agentschappen van de VN waardevolle informatie. Cedoca raadpleegde eveneens de rapportering van andere Europese lidstaten, zoals Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Aanvullende opzoekingen deed Cedoca op het internet via de zoekmotor Google, in de databanken van Refworld, Ecol.net en Factiva, en op de websites van internationale mediakanalen.

¹ Het Britse Upper Tribunal, een administratieve beroepsrechtbank, bepaalt in 2015 dat Darfoeri een etnische aanduiding is en geen geografische: ook mensen die nooit in Darfoer gewoond hebben, maar van wie de (voor)ouders uit de regio afkomstig zijn, moeten worden beschouwd als Darfoeri. Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 05/01/2015, p. 1, [url](#)

1. Geografische situatie en bevolking

Er is een gebrek aan betrouwbare bevolkingsgegevens voor Soedan. Volgens de gegevens van de World Bank telt Soedan 42.813.238 inwoners in 2019.²

De grootste stedelijke agglomeratie van Soedan bevindt zich rondom de hoofdstad Khartoem, aan de samenvloeiing van de Blauwe en de Witte Nijl, en behelst ook Noord-Khartoem (of Bahri), op de noordelijke oever van de Blauwe Nijl en de oostelijke oever van de Nijl, en Omdurman, op de westelijke oever van de Nijl.³ In dit rapport verwijst Khartoem naar heel deze agglomeratie.

Figuur 1: Khartoum, Sudan (Google Maps)⁴

Volgens een onderzoek van het Institute of Development Studies (IDS) van februari 2020 bedraagt de stedelijke bevolking van Khartoem ongeveer acht miljoen inwoners in 2018.⁵ De stad kent een toenemende binnenlandse migratie, gedreven door de slechte economische situatie, de centralisatie van staat en diensten in de hoofdstad en aanhoudende onveiligheid in afgelegen regio's zoals Darfoer en het Nuba-gebergte in Zuid-Kordofan.⁶

Na Khartoem, Bahri en Omdurman zijn de zeven Soedanese steden met het grootste bevolkingsaantal per stad - volgens de omstreden telling van 2008 - Nyala (Zuid-Darfoer), Port Sudan (Red Sea), El-Obeid (Noord-Kordofan), Kassala (Kassala), Wad Madani (Gezira), Gedaref (Gedaref) en Al Fasher (Noord-Darfoer).⁷

² World Bank, s.d., [url](#)

³ World Population Review, 16/06/2018, [url](#); IDS (Osman S.M. et al.), 02/2020, p. 2-4, [url](#)

⁴ Google Maps, s.d., [url](#)

⁵ IDS (Osman S.M. et al.), 02/2020, p. 1, [url](#)

⁶ UK Home Office, 11/2018, pp. 9, [url](#)

⁷ City Population, 05/09/2019, [url](#)

De Soedanese bevolking is een multi-etnische mix van meer dan vijfhonderd etnische groepen. De meerderheid (70 %) ziet zichzelf als Arabisch en beschouwt de Afrikaanse stammen in het algemeen als (min of meer) inferieur, zo schrijft USDOS in haar rapport over de mensenrechten in Soedan in 2019. Arabische stammen uit het noorden van het land domineren traditioneel de regering.⁸

Dit onderzoek focust op personen afkomstig uit Darfoer, en meer specifiek personen behorend tot niet-Arabische of Afrikaanse gemeenschappen van Darfoer (verder Darfoeri), en op personen afkomstig uit de Two Areas, en meer specifiek personen afkomstig uit het Nuba-gebergte in Zuid-Kordofan behorend tot de Nuba. Volgende twee hoofdstukken bespreken kort de demografische situatie in Darfoer en de Two Areas.

Figuur 2: Map of Darfur and the 'Two Areas', South Kordofan and Blue Nile⁹

1.1. Darfoer

1.1.1. Geografische situatie en bevolking van Darfoer

Darfoer is opgesplitst in vijf staten: Centraal-Darfoer (hoofdstad Zalengei), Oost-Darfoer (Ed Daein), Noord-Darfoer (El Fasher), Zuid-Darfoer (Nyala) en West-Darfoer (El Geneina).¹⁰

De bevolking van Darfoer bedraagt volgens de laatste volkstelling in Soedan in 2008 7,5 miljoen mensen.¹¹ Het *Darfur Infrastructure Development Report* van 2016 van de African Development Bank (AFDB) meldt een totale bevolking van ongeveer 8,2 miljoen mensen volgens een niet nader genoemde schatting uit 2010.¹² Het UK Home Office vermeldt een schatting van 10 miljoen inwoners in de vijf deelstaten van Darfoer.¹³

Arabische en niet-Arabische stammen leven naast elkaar in Darfoer. De belangrijkste Arabische stammen zijn de Rizeigat, Maaliya, Salamat, Beni Hussein, Habania, Zeiyadiya, Beni Helba, Ateefat, Humur, Khuzam, Khawabeer, Beni Jarar, Mahameed, Djawama, Taaysha en Misseriya.¹⁴ De Fur zijn de grootste niet-Arabische groep, gevolgd door de Masalit. De Zaghawa zijn een niet-Arabische stam

⁸ USDOS, 02/2020, [url](#); Nederland – ministerie van Buitenlandse Zaken, 04/10/2019, p. 92, [url](#)

⁹ HART, 09/11/2017, [url](#)

¹⁰ International Donor Conference for Reconstruction and Development in Darfur, 2013, [url](#)

¹¹ Dabanga, 10/02/2017, [url](#)

¹² AFDB, 2016, p. 2, [url](#)

¹³ UK Home Office, 11/2018, pp. 9, [url](#)

¹⁴ UK Home Office, 11/2019, p. 11, [url](#); Nederland - ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, [url](#)

die deels nomadisch is. Andere belangrijke niet-Arabisch stammen zijn de Meidob, Dajo, Berti, Kanein, Mima, Bargo, Barno, Gimir, Tama, Mararit, Fellata, Jebel, Sambat en Tunjur.¹⁵

1.1.2. Mogelijkheid voor Darfoeri om zich te verplaatsen buiten Darfoer

De COI Focus Soedan. *Veiligheidssituatie in Darfoer* van 28 januari 2021 geeft een uitgebreide analyse van de veiligheidssituatie in Darfoer. Dit hoofdstuk bekijkt de mogelijkheid voor personen uit Darfoer om de regio uit te reizen en zich elders te vestigen.

Onderstaande kaart toont het wegennetwerk in Soedan, en geeft de wegen weer die Khartoem via de stad El Obeid in Noord-Kordofan met verschillende plaatsen en steden in Darfoer verbindt.¹⁶

Figuur 3: Sudan Road Network (08/08/2018)¹⁷

De hoofdweg van El Obeid in Noord-Kordofan naar El Fasher en Nyala in Darfoer is verhard en het hele jaar door toegankelijk voor alle types van verkeer. Het overige deel is onverhard. Sommige delen van de onverharde weg zijn alleen toegankelijk tijdens het droge seizoen, terwijl er alternatieve wegen

¹⁵ UK Home Office, 11/2019, p. 11, [url](#); Nederland - ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, [url](#)

¹⁶ Logistics Cluster, 26/04/2019, p. 75, [url](#)

¹⁷ Logistics Cluster, 26/04/2019, p. 75, [url](#)

zijn die tijdens het regenseizoen worden gebruikt. Het regenseizoen beïnvloedt de transporttarieven omdat chauffeurs afhankelijk zijn van langere routes om de moeilijk toegankelijke bestemmingen te bereiken.¹⁸

Naast reizen over land via de weg, is er ook treinverkeer mogelijk tussen Khartoem en de stad Nyala in Zuid-Darfoer. Sudan Railways Corporation is een van de langste spoorwegverbindingen in Afrika. Ze verbindt Khartoem via El Obeid, Sennar en Kosti met Nyala.¹⁹ Deze treinverbinding opende in december 2013 en rijdt tweemaal per maand.²⁰ Het treinverkeer is traag (40 km/u) en met minimaal comfort.²¹

Tenslotte telt Darfoer een aantal luchthavens, onder andere in El Geneina in West-Darfur, El Fasher Airport in Noord-Darfoer en Nyala Airport in Zuid-Darfoer.²²

De mogelijkheid om te reizen wordt mogelijk beknot door infrastructurele beperkingen. Het gebrek aan brandstof in het hele land jaagt de transportkosten de hoogte in, wat een negatieve impact heeft op de mobiliteit van de bevolking.²³ Wegen blijven niet gespaard van geweld.²⁴ Voorts gebeuren ook heel wat ongevallen op de weg door roekeloos rijgedrag en de slechte staat van de wegen.²⁵

Bushra Gamar, directeur van de Soedanese ngo Human Rights and Development Organisation (HUDO), geeft in een gesprek met Cedoca op 5 februari 2021 aan dat mensen uit Darfoer en de Two Areas makkelijk kunnen reizen naar andere steden buiten de regio en daarvoor geen speciale documenten nodig hebben. Hij voegt toe :

"For ordinary people, they have to pass some security checks (in towns). If you don't have any political activity, it is very smooth to travel, by air, road and sometimes by train, but for activists it is better to avoid that kind of travel. People coming from SPLA-N [Sudan People's Liberation Army-North] controlled areas [in the Nuba Mountains/South Kordofan] or from SLM-AW [Sudan Liberation Movement – Abdul Wahid] held areas in Jebel Marra [in Darfur] may get trouble at checkpoints, you could be detained."²⁶

Op de vraag wie de checkpoints bemant, antwoordt Bushra Gamar het volgende:

"The Sudan Armed Forces, Intelligence personnel, recently the RSF [Rapid Support Forces] is with them and people in civilian clothing – probably NISS [National Intelligence and Security Service]/Intelligence. At the moment, the NISS [GIS] never arrests directly, they give the order to Military Intelligence (MI). In some checkpoints you can find a civilian component for taxes (trucks, buses). There are sometimes three or four huts/shelters in one checkpoint. Inside Blue Nile they tax travelers for 'security'.²⁷

De Soedanese mensenrechtenadvocaat Mohaned Elnour stelt in een onderhoud met Cedoca op 26 februari 2021 eveneens dat Darfoeri vrij en zonder problemen kunnen reizen naar verschillende plaatsen in Soedan:

"There are some control posts inside Darfur, controlled by Janjaweed, but there is no official control post to prevent people to enter other regions. However, you never know what will happen: will

¹⁸ Logistics Cluster, 26/04/2019, p. 76, [url](#)

¹⁹ Logistics Cluster, 26/04/2019, p. 84, [url](#)

²⁰ Radio Dabanga, 18/12/2013, [url](#)

²¹ Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, s.d., [url](#); Wikipedia, 25/09/2019 (last updated), [url](#)

²² Logistics Cluster, 26/04/2019, p. 66-70, [url](#)

²³ Radio Dabanga, 26/03/2019, [url](#); USAID, 05/2018, [url](#)

²⁴ Radio Dabanga, 15/01/2020, [url](#); Radio Dabanga, 13/02/2020, [url](#)

²⁵ Radio Dabanga, 03/02/2020, [url](#)

²⁶ Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

²⁷ Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

they check you or take you money... There are official checkpoints on the state borders, controlled by police and army but they don't prevent anyone from entering these states."²⁸

1.2. Two Areas

1.2.1. Geografische situatie en bevolking van de Two Areas

De Two Areas omvatten de twee zuidelijke deelstaten Zuid-Kordofan en Blauwe Nijl. In het centrum van de staat Zuid-Kordofan, met als hoofdstad Kadugli, bevindt zich het Nuba-gebergte. In juli 2015 telt AI 1,4 miljoen inwoners in Zuid-Kordofan, waarvan een derde *internally displaced persons* (IDP's).²⁹ Het Sudan Consortium, een coalitie van Afrikaanse ngo's die actie voeren rond Soedan, schat het inwonersaantal van Zuid-Kordofan in 2016 op een miljoen, waarvan de meerderheid ontheemd zijn of ingrijpend worden getroffen door het conflict.³⁰ Onderzoeker Guma Komey heeft het in 2016 over 2,5 miljoen inwoners, met een meerderheid etnische Nuba.³¹

Schattingen over het aantal Nuba in Soedan lopen uiteen. In 2003 schat de Soedanese regering dat er op dat moment ongeveer een miljoen Nuba in Soedan zijn.³² Het Australische ministerie van Buitenlandse Zaken (Department of Foreign Affairs and Trade, DFAT) schat het aantal Nuba op 3,7 miljoen.³³

De term Nuba is een verzamelnaam voor tientallen diverse Afrikaanse etnische groepen die verschillende lokale talen spreken en christelijke, islamitische of traditionele geloofsovertuigingen aanhangen. De Nuba wonen in de zone rond Kadugli en in de Nuba Mountains. Deze gemeenschappen delen, ondanks hun diversiteit, fundamentele culturele praktijken en geloofssystemen, en beschouwen zich over het algemeen ook als Nuba.³⁴ Soedanees Arabisch is de *lingua franca*, aldus IRRI. Volgens de Nuba Mountains Peoples Foundation (NMP), een Britse ngo die ijvert voor de rechten van de Nuba, hebben ze allen een zwarte huidskleur en een historische erfenis van discriminatie en uitsluiting.³⁵

De Baggara, voornamelijk nomadische veehouders, vormen de belangrijkste Arabische gemeenschap in Zuid-Kordofan, met de Misseriya en Hawazma als grootste etnische groepen.³⁶ Onderzoeker Guma Komey vermeldt verder nog de Jellaba, handelaars afkomstig uit het noorden van Soedan met nauwe banden met de politieke elite, en de Fulani of Fellata die oorspronkelijk uit West-Afrika migreerden. HUDO vermeldt nog andere Afrikaanse gemeenschappen zoals de Fur en Masalit.³⁷

Blauwe Nijl, met als hoofdstad Ed Damazin, telt, volgens de omstreden volkstelling in 2008, 832.000 inwoners.³⁸ Ook in Blauwe Nijl wonen zowel gemeenschappen van Afrikaanse als van Arabische origine.³⁹ IRRI schetst de bevolking van de staat als volgt: tot de inheemse gemeenschappen, elk met een eigen taal en meestal landbouwers en veehouders, behoren onder meer de Ingessana en de Uduk;

²⁸ Elnour M., Soedanese mensenrechtenadvocaat, telefoongesprek, 26/02/2021

²⁹ AI, 07/2015, p. 12, [url](#)

³⁰ Sudan Consortium, 2016, p. 11, [url](#)

³¹ Komey G.K., 09/2016, pp. 4-5, [url](#)

³² Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), p. 2, 01/09/2020, [url](#)

³³ Het is niet duidelijk of het DFAT ook de Nuba in andere delen van Soedan, zoals in de hoofdstad Khartoem, meetelt: Australian Government - DFAT, 27/04/2016, p. 12, [url](#)

³⁴ Sudan Consortium, 2016, p. 11, [url](#); Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), p. 2, 01/09/2020, [url](#)

³⁵ NMP, 04/2015, p. 1, [url](#); IRRI, 04/2015, p. 9, [url](#)

³⁶ Komey G.K., 09/2016, pp. 4-5, [url](#); AI, 07/2015, p. 7, [url](#); IRRI, 04/2015, p. 9, [url](#)

³⁷ HUDO, 11/02/2018, p. 4, [url](#); Komey G.K., 09/2016, pp. 4-5, [url](#)

³⁸ IRRI, 09/2016, p. 21, [url](#)

³⁹ HUDO, 11/02/2018, p. 4, [url](#); Komey G.K., 09/2016, pp. 4-5, [url](#)

tot de recenter geïmmigreerde groepen behoren zowel Soedanese Arabische als niet-Arabische gemeenschappen naast West-Afrikaanse inwijkelingen, Fulani of Fellata genoemd.⁴⁰

1.2.2. Mogelijkheid voor mensen afkomstig uit de Two Areas om te reizen buiten de regio

De COI Focus *Soedan. Veiligheidssituatie in de Two Areas* van 28 januari 2021 geeft een uitgebreide analyse van de veiligheidssituatie in de Two Areas. Dit hoofdstuk bekijkt de mogelijkheid voor personen uit de Two Areas om de regio uit te reizen en zich elders te vestigen.

De bovenstaande kaart die het wegennetwerk in Soedan toont (zie figuur 3 op pagina 7), geeft de wegen weer die Khartoem via de stad El Obeid in Noord-Kordofan met verschillende plaatsen in Zuid-Kordofan verbinden, en de wegen die tot Ad-Damazin in Blauwe Nijl lopen.⁴¹

Logistieke en infrastructurele beperkingen beknotten de mogelijkheid om zich vrij te bewegen in de Two Areas en tussen de Two Areas en andere regio's van het land, zoals Khartoem. Enrico Ille, onderzoeker verbonden aan het LOST Research Network, schrijft in een e-mail van 20 december 2019 dat de infrastructuur in de Two Areas reeds armzalig en ontoereikend was vóór de aanvang van het conflict.⁴² Logistics Cluster haalt bijvoorbeeld aan dat de hoofdweg die El Obeid verbindt met Kadugli geasfalteerd is en toegankelijk is voor alle verkeer, maar dat de wegen van El Obeid naar de plaatsen Abu Jebeeha, Kalogi en Talodi in Zuid-Kordofan enkel begaanbaar zijn buiten het regenseizoen.⁴³ Brandstoftekorten en de hoge prijzen voor petroleum en diesel hinderen transport tussen steden en dorpen in Zuid-Kordofan, kopt Dabanga in februari 2020.⁴⁴

Het Asylum Research Center (ARC) geeft in zijn rapport van februari 2020 aan geen informatie te hebben over de bewegingsvrijheid van Nuba binnen de Two Areas, noch van Nuba in de steden Khartoem en Omdurman.⁴⁵

In februari 2020 meldt Radio Dabanga dat een buspassagier uit het Nuba-gebergte werd beledigd en vastgehouden door beveiligingspersoneel in Kosti in de staat Witte Nijl. Hij wordt vrijgelaten na druk van medepassagiers die weigerden zonder hem naar Khartoem te reizen.⁴⁶ HUDO merkt op dat de beveiligingsagenten de man aanspraken op zijn huidskleur. De man in kwestie, Hassan Elamein Suliman Natu, is 29 jaar, behoort tot de Teera (Nuba-stam), en is afgestudeerd aan een universiteit.⁴⁷

Cedoca nam contact op met de oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, die om veiligheidsredenen anoniem wenst te blijven, en vroeg hem naar de mogelijkheden voor Nuba om te reizen vanuit het Nuba-gebergte en Zuid-Kordofan naar Khartoem en andere steden. Hij stelt daarover in een onderhoud op 5 februari 2021:

“There are tons of checkpoints along the way, it is very dangerous. Some areas are more dangerous than other to travel from. The western part of the Nuba Mountains is easier than the eastern part to travel from. But it is very dangerous, the only way to do it is on a motor bike. It can be troublesome and expensive. [...] I have heard – people told me – government soldiers are present at the checkpoints. Bribes are paid. This makes travelling expensive. I haven't heard of people being stopped, except for one case where a motorbiker travelling back, was ambushed and killed, but I am not sure about the reason. He was an Arab. Banditry comes and goes.”⁴⁸

⁴⁰ IRRI, 09/2016, p. 9, [url](#)

⁴¹ Logistics Cluster, 26/04/2019, p. 75, [url](#)

⁴² Ille E., e-mail, 20/12/2019

⁴³ Logistics Cluster, 26/04/2019, [url](#)

⁴⁴ Dabanga, 04/02/2020, [url](#)

⁴⁵ ARC, 02/2020, [url](#)

⁴⁶ Radio Dabanga, 25/02/2020, [url](#).

⁴⁷ HUDO, 25/02/2020, [url](#)

⁴⁸ Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, telefoongesprek, 05/02/2021

Cedoca nam op 21 april 2021 opnieuw contact op met deze contactpersoon om na te vragen waarom hij reizen vanuit en naar Zuid-Kordofan als gevaarlijk bestempelt. Hij antwoordt daarop het volgende:

"In order to travel to and from Nuba a person must go through many checkpoints. These checkpoints are manned by government soldiers or police. These are the same soldiers that have attacked people in Nuba. During the conflict, it was impossible to travel to and from Nuba. While there has not been any fighting, a peace deal is yet to be signed, which means there is still a front line that needs to be crossed if a person was to travel to or from Nuba. While travel has become easier it is still risky to travel to and from Nuba due to the abusive behavior of the people in charge of the checkpoints. Sometimes the Nuba are forced to pay a bribe and there is the threat of arrests and beatings."⁴⁹

Wat reizen vanuit het Nuba-gebergte betreft, stelt de Soedanese mensenrechtenadvocaat Mohaned Elnour in een onderhoud met Cedoca op 26 februari 2021 dat de meeste mensen via Zuid-Soedan reizen.⁵⁰

Bushra Gamar verwijst in een e-mail aan Cedoca op 14 februari 2021 naar een incident in Al-Abbasiya in het Nuba-gebergte waarbij twintig mensen eind 2020 gearresteerd werden tijdens een reis vanuit gebied gecontroleerd door de rebellen:

"In Al-Abbasiya in the Nuba mountains, on December 6th, 2020, twenty people were arrested, female and children, coming from SPLA-N El Hilu controlled area moving outside, they were arrested because they came from rebel held territory. In conflict areas you have town gates or checkpoints, when you approach a town you will find a checkpoint that inspects people, cars, trucks. The twenty people were detained at such a checkpoint and held for days."⁵¹

2. Personen afkomstig uit Darfoer en de Two Areas

Dit hoofdstuk gaat in op ontheemden uit Darfoer en de Two Areas in Soedan. Landinfo vermeldt dat velen die IDP's worden genoemd, zichzelf eerder zien als migranten. Het is niet eenvoudig om onderscheid te maken tussen ontheemden, migranten en andere stedelijke armen in de sloppenwijken van de stad.⁵² Deze Focus definieert IDPs of ontheemden als iedereen die zijn regio van herkomst heeft verlaten omwille van conflict, droogte of economische redenen en daarbij geen internationale grenzen is overgestoken. Veel Darfoeri en Nuba wonen als gevolg van het conflict in hun herkomstregio elders in Soedan vooral in en rond de hoofdstad Khartoem. Sommige onder hen zijn recent aangekomen in de hoofdstad, anderen wonen er reeds decennia of zijn geboren in Khartoem. Deze Focus plaats beiden onder de term IDPs.

⁴⁹ Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, e-mail, 21/04/2021

⁵⁰ Elnour M., Soedanese mensenrechtenadvocaat, telefoongesprek, 26/02/2021

⁵¹ Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, e-mail, 14/02/2021

⁵² Landinfo, 03/11/2008, [url](#)

2.1. Khartoem

2.1.1. Aantal en herkomst

Volgens het World Population Review is Khartoem een snel groeiende stad die in 2018 tussen de zes en de zeven miljoen inwoners telt, waarvan ongeveer twee miljoen IDP's.⁵³ IDS telt datzelfde jaar een stedelijke bevolking van ongeveer acht miljoen inwoners.⁵⁴

Sinds de jaren zeventig wordt de bevolkingsgroei van Khartoem grotendeels aangedreven door interne ontheemding. Een reeks natuurrampen, waaronder een ernstige droogte en hongersnood in de jaren zeventig en begin jaren tachtig in het westen en oosten van het land, drijft duizenden ontheemden naar de hoofdstad. Tijdens de Noord-Zuid-burgeroorlogen van 1956-1972 en 1983-2005 trekken miljoenen intern ontheemden uit het zuiden van het land (het huidige Zuid-Soedan maar ook Zuid-Kordofan, Blauwe Nijl en Abyei) naar het noorden, waarbij velen hun toevlucht zoeken in Khartoem. Het conflict in Darfoer vanaf 2003 leidt tot een nieuwe toestroom van intern ontheemden. Bij de ondertekening van het Comprehensive Peace Agreement (CPA) op 9 januari 2005, waarmee een einde komt aan het conflict tussen het noorden en het zuiden, tracht men de IDP-bevolking in Khartoem te helpen terugkeren via programma's onder leiding van de VN. Door de beperkte toegang tot diensten in hun herkomstregio, evenals economische en veiligheidsredenen, keren velen die zich na de CPA in het zuiden vestigden vanaf 2011, bij het uitbreken van het conflict in de Two Areas, terug naar Khartoem.⁵⁵ Bushra Gamar noemt geweld en de centralisatie van openbare diensten in Khartoem als mogelijke factoren die mensen ertoe brengen zich in de hoofdstad te vestigen.⁵⁶

Ook arbeidsmigratie speelt een rol in de bevolkingsgroei van de stad.⁵⁷ Terwijl velen er betere opportuniteiten vinden op het vlak van onderwijs of levensomstandigheden, stellen vele anderen volgens IIRI snel vast dat ze tweederangsburgers zijn in een omgeving die prat gaat op haar culturele en religieuze superioriteit.⁵⁸

Landinfo vermeldt in 2008 dat naar schatting 1,2 tot 1,5 miljoen van de 8 miljoen inwoners van groter Khartoem IDP's zijn.⁵⁹ Bronnen die in februari 2016 worden geraadpleegd door de Deens-Britse *fact finding*-missie in Soedan en buurlanden, en in augustus 2018 door de Britse *fact finding*-missie in Khartoem, schatten het aantal IDP's in Khartoem tussen enkele honderdduizenden en enkele miljoenen. Volgens een bron van de gezamenlijke missie in 2016 vertegenwoordigen Nuba en niet-Arabische Darfoeri samen zo'n 60 tot 70 % van de totale bevolking van Khartoem.⁶⁰ Het Britse Upper Tribunal verwijst in een arrest van september 2020 naar schattingen van het aantal Nuba en Darfoeri in Khartoem die variëren van een miljoen tot vijf miljoen. Zeker is dat een aanzienlijk aantal Nuba en Darfoeri in Khartoem leven, aldus het Upper Tribunal.⁶¹

Geir Skogseth, Soedan-analist van het Noorse Landinfo, deelt de volgende demografische informatie over Khartoem met Cedoca in oktober 2018:

⁵³ World Population Review, 16/06/2018, [url](#)

⁵⁴ IDS (Osman S.M. et al.), 02/2020, p. 1, [url](#)

⁵⁵ Landinfo, 03/11/2008, [url](#); UK Aid & ODI, 01/2011, p. 6, [url](#); IIRI, 05/2013, p. 3, [url](#); DIS, UK Home Office, 08/2016, p. 12, [url](#); UK Home Office, 11/2018, p. 14, [url](#); IDS (McGranahan G. et al.), 02/2020, p. 2, [url](#)

⁵⁶ Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

⁵⁷ Landinfo, 03/11/2008, p. 10, [url](#); IIRI, 05/2013, p. 7, [url](#)

⁵⁸ IIRI, 05/2013, p. 7, [url](#)

⁵⁹ Landinfo, 03/11/2008, [url](#)

⁶⁰ DIS, UK Home Office, 08/2016, p. 11, [url](#); UK Home Office, 11/2018, p. 14, [url](#)

⁶¹ UK Home Office, 11/2018, pp. 9-12, [url](#); Nederland – ministerie van Buitenlandse Zaken, 04/10/2019, p. 93, [url](#); Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), p. 2, 01/09/2020, [url](#)

"There are no reliable available official statistics on the population of greater Khartum, seeing that it would not include the population living in non-registered areas. Also, official demographic data would not present the ethnic distribution or regional origin of the residents in a given area.

Still, migrants with origins in the Nuba mountains clearly constitute a significant segment of the population in greater Khartum. In an IDP household survey conducted by IOM [International Organisation for Migration] in North Sudan in 2006, 33,8 % of the households originated in South Kordofan and 29,6 % identified as Nuba⁶², but it's difficult to say if this estimate is representative (though the definition of IDP used includes persons migrating for reasons other than security from violence). A field study from the al-Baraka shantytown in Khartum also identifies Nuba as an important community in that particular area⁶³ [...]. In conclusion, available research indicates that the Nuba are an important community in greater Khartum, but we do not have access to accurate figures."⁶⁴

De overgrote meerderheid van de intern ontheemden in Khartoem komt uit de westelijke en zuidelijke regio's van Soedan. Uit het onderzoek van IOM uit 2006 waarnaar Skogseth verwijst, kwam naar voor dat 40 % van de IDP's in Khartoem afkomstig was uit zuidelijk Soedan, het huidige Zuid-Soedan. Iets minder dan 13 % van de IDP's kwam volgens het onderzoek uit 2006 uit de toen nog slechts drie staten van Darfoer.⁶⁵ De grootste etnische groepen onder de intern ontheemden in Khartoem waren toen de Dinka, de Nuba en de Fur.⁶⁶ Volgens verschillende bronnen maken vrouwen, kinderen en ouderen de meerderheid uit van deze IDP's en is het aandeel jonge mannen eerder beperkt. De IDP's zijn voornamelijk afkomstig uit Zuid-Soedan, Darfoer en de Two Areas.⁶⁷

2.1.2. Levensomstandigheden

In Khartoem verschillen de levensomstandigheden en inkomensniveaus van bewoners aanzienlijk tussen de verschillende wijken in de stad.⁶⁸ Landinfo stelt dat vestigingspatronen in Khartoem eerder gebaseerd zijn op sociale klasse dan op etniciteit en regionale achtergrond. De Noorse onderzoeksdienst concludeert dat de levensomstandigheden van intern ontheemden en migranten uit Darfoer en gemarginaliseerde regio's vrij gelijkaardig zijn aan die van de armen in de steden.⁶⁹ Ook IDS wijst op de armoede van veel migranten als bepalende factor voor de locatie waar ze wonen in de stad.⁷⁰

De gemeenschap van Darfoeri in Khartoem is etnisch, sociaal en economisch divers en omvat ook (rijke) individuen die functies bekleden bij de overheid, binnen het bedrijfsleven (zoals bijvoorbeeld de handelaars op Libya Market in het westelijke deel van Omdurman), de academische wereld, de veiligheidstroepen en in de geneeskunde, evenals enkele duizenden studenten. Deze welvarende personen afkomstig uit Darfoer of de Two Areas leven in betere wijken van Khartoem zoals het stadscentrum.⁷¹ Sommige Darfoeri zijn getrouwd met partners uit andere groepen, waaronder Arabieren. Amjed Farid El Tayeb, politiek activist en woordvoerder van de Sudan Change Now-

⁶² Skogseth G. verwijst hier naar de volgende publicatie: IOM, 09/2006

⁶³ Skogseth G. verwijst hier naar de volgende publicatie: Bakhit M., 2015

⁶⁴ Skogseth G., Soedan-expert Landinfo, e-mail, 05/10/2018

⁶⁵ Dit interviewonderzoek werd uitgevoerd bij 6.480 huishoudens (met in totaal 40.048 gezinsleden) op 54 locaties in Soedan, meer bepaald in de staten El Gezira, Gedaref, Kassala, Khartoem, Nile, Northern, Red Sea, Sennar en Witte Nijl. Vanwege het grote aantal IDP's in Khartoem liep het onderzoek op 30 verschillende locaties en vonden interviews plaats met vertegenwoordigers van 3.600 huishoudens (met in totaal 22.608 gezinsleden). IOM, 09/2006 via Landinfo, 03/11/2008, p. 10, [url](#)

⁶⁶ Landinfo, 03/11/2008, p. 10, [url](#)

⁶⁷ Urban Refugees, 14/08/2014, [url](#) ; Abdelmoneium A.O., 2017, pp. 53-55, [url](#)

⁶⁸ IDS (Osman S.M. et al.), 02/2020, p. 5, [url](#)

⁶⁹ Landinfo, 03/11/2008, pp. 12-13, [url](#)

⁷⁰ IDS (McGranahan G. et al.), 02/2020, p. 2, [url](#)

⁷¹ DIS, UK Home Office, 08/2016, pp. 10, 25-31, [url](#)

beweging, geeft aan dat rijke Darfoeri soms de neiging hebben om een Arabische identiteit op te eisen en hun banden met de Darfoerische gemeenschap te verbreken.⁷² De meeste Darfoeri wonen echter in de sloppenwijken die de hoofdstad omringen, waar een gebrek is aan diensten, water en elektriciteit, en waar ook andere niet-Arabische groepen verblijven, zoals de Nuba en Zuid-Soedanezen. Ze voeren meestal informele jobs uit of verkopen thee, suiker, water en belkrediet.⁷³

Een Soedanese journalist en veiligheidsanalist die in Brussel woont, die omwille van veiligheidsredenen anoniem wenst te blijven, schrijft in een e-mail van 12 februari 2021 :

"People from the so-called marginalised areas including the South Kordofan, Darfur and the Blue Nile regions who resettled in urban cities in Khartoum and elsewhere across Sudan suffer exclusion from economic opportunities and lack of services. IDPs and members from these communities who settled in Khartoum for instance, exclusively live in ghettos and poor neighbourhoods in the city's peripheries in areas such as Mayo, Al-Haj Yousif, Dar al-Salam and others. These areas are characterised by lack of basic services in education, health care and rundown conditions. The longstanding inequality facing these communities is rooted in the Sudanese politics of exclusion marginalisation adopted by successive government in the center which led to rebellion and wars in the above-mentioned regions. A significant number of civilians from these regions had to flee elsewhere as a result of direct attacks against them and their livelihoods. They are thus pushed to the fringes and subjected to deprivation and destitute in the new areas they settled in after displacement. By design and through monopoly of power, quality education, access to services, employment opportunities are exclusively created and offered to the members of the constituencies of the ruling elites in the center and the northern parts of the country. This is the structural political problem facing the country. It is the root cause of the armed conflict between the peripheries (Darfur, the South Kordofan and the Blue Nile) and the traditional power base in the center."⁷⁴

Er zijn geen officiële IDP-kampen in Khartoem. Voormalige officiële IDP-sites zijn opgegaan in de arme buitenwijken.⁷⁵ Het overgrote deel van de intern ontheemden woont in niet-officiële nederzettingen in de zogenaamde *black belt*, in sloppenwijken aan de rand van de stad waar elektriciteit, proper drinkwater en overheidsdiensten ontbreken.⁷⁶ Waging Peace, een Britse ngo die mensenrechtenschendingen in Soedan documenteert, en NMP geven aan dat er in die zone erg weinig scholen en zorginstellingen zijn, en dat velen zich geen onderwijs of gezondheidszorg kunnen permitteren. Aangezien veel IDP's geen identiteitskaart hebben, is toegang tot dergelijke faciliteiten bovendien moeilijk.⁷⁷ De humanitaire omstandigheden in deze nederzettingen zijn slecht en er zijn zo nu en dan berichten van gedwongen uitzettingen (*evictions*) van ontheemden.⁷⁸

Tijdens de *fact finding*-missie van het UK Home Office van augustus 2018 gaven verschillende lokale Soedanese bronnen aan dat de meeste Darfoeri en ontheemden uit Zuid-Kordofan en Blauwe Nijl in de gebieden Fatah (Omdurman), Dar es Salaam (Omdurman), Umbadda (Omdurman), Haj Yusuf (Noord-Khartoem), Ingaz (Zuid-Khartoem) en Mayo (ook wel Mandela-kamp genoemd) wonen.⁷⁹

⁷² UK Home Office, 11/2018, p. 15, [url](#);

⁷³ UK Home Office, 11/2018, pp. 9-12, [url](#);

⁷⁴ Soedanese journalist en veiligheidsanalist woonachtig in Brussel, e-mail, 12/02/2021

⁷⁵ UK Aid & ODI, 01/2011, [url](#); DIS, UK Home Office, 08/2016, pp. 27-28, [url](#); USDOS, 20/04/2018, [url](#); IDS (Osman S.M. et al.), 02/2020, [url](#)

⁷⁶ Waging Peace, 03/2018, p. 12, [url](#); NMP, 04/2015, p. 8, [url](#); Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, p. 79, [url](#); Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), p. 2, 01/09/2020, [url](#); IDS (Osman S.M. et al.), 02/2020, [url](#); IDS (McGranahan G. et al.), 02/2020, [url](#)

⁷⁷ Waging Peace, 03/2018, p. 12, [url](#); NMP, 04/2015, p. 8, [url](#)

⁷⁸ UK Home Office, 11/2018, p. 11, [url](#); Nederland - ministerie van Buitenlandse Zaken, 04/10/2019, p. 102, [url](#); Radio Dabanga, 08/09/2016, [url](#); IDS (Osman S.M. et al.), 02/2020, [url](#)

⁷⁹ Landinfo, 03/11/2008, p. 11, [url](#); Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, p. 79, [url](#); DIS, UK Home Office, 08/2016, p. 26, [url](#); UK Home Office, 11/2018, pp. 16-17, [url](#)

Geir Skogseth, Soedan-analist van het Noorse Landinfo, beschrijft deze *squatter settlements* als volgt:

"A large share of the population of greater Khartoum live in so-called non-registered settlement areas, that is areas where people build housing without permits, and without the government providing any sort of infrastructure. As far back as in 1995, 'about 2 million squatter live in more than one hundred squatter settlements forming what has come to be called 'the Black Belt of Khartoum'. Out of a total urban area of 500 square kilometres, some 30-50% of the land is taken by squatter settlements."⁸⁰. The growth of these informal areas has continued since the 1990s.

Formally, these areas are either considered to be privately owned agricultural land (and zoned for that purpose) or land owned by the state. People settling on agricultural land may have purchased it from the owners, but without registering the transfer of ownership with the authorities or attempting to rezone it (both would probably involve a lot of bureaucracy, fees, bribes, etc., which is particularly challenging for poor and uneducated people from the periphery). Civilian authorities collect little information about the population in these areas, and have on several occasions not only actively resisted 'formalising' such areas (which would give them the responsibility to provide infrastructure – water, sanitation, electricity, roads, schools, clinics), but even evicted large groups of people and destroying privately built infrastructure⁸¹.⁸²

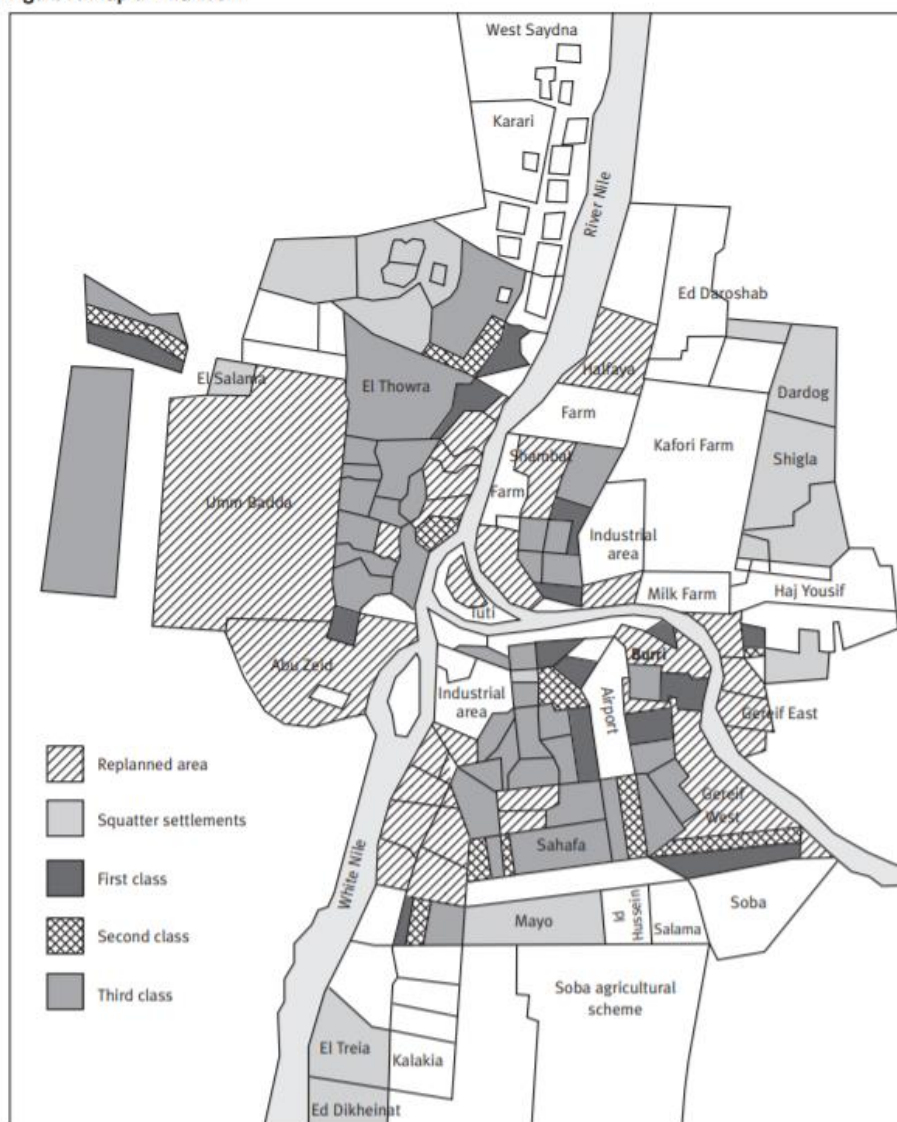
De onderstaande kaart van Khartoem geeft de verschillende wijken van de stad weer.

⁸⁰ Skogseth G. verwijst naar de volgende publicatie: El-Bushra S., Hijazi N. B., 1995, [url](#)

⁸¹ Skogseth G. verwijst naar de volgende publicatie: Landinfo, 03/11/2008, [url](#)

⁸² Skogseth G., Soedan-expert Landinfo, e-mail, 05/10/2018

Figure 1: Map of Khartoum

Figuur 4: Map of Khartoum (2011)⁸³

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken schrijft in maart 2021 dat er gedurende de periode september 2019 - januari 2021 nauwelijks of geen informatie gepubliceerd werd over de situatie van niet-Arabische Darfoeri en groepen afkomstig uit het Nuba-gebergte in Khartoem, en verwijst daarbij onder meer naar onderzoek uitgevoerd door EASO en ARC in de loop van 2020.⁸⁴

De levensomstandigheden van Darfoeri en Nuba kaderen binnen de algemene humanitaire situatie in Khartoem en de huidige economische malaise in Soedan. Volksprotesten, ingegeven door een slepende economische crisis die de kosten van levensonderhoud in het land sterk verhoogt en zorgt voor tekorten aan brood, brandstof, essentiële medicijnen en contant geld, leiden in april 2019 tot een militaire coup die een einde maakt aan het dertig jaar lange regime van president Omar al-Bashir. De economische crisis is sinds de vorming van een overgangsregering bestaande uit een militaire en

⁸³ UK Aid & ODI, 01/2011, p. iv, [url](#)

⁸⁴ Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, pp. 58-59, [url](#); EASO, 16/06/2020, [url](#)

burgerlijke component geenszins verdwenen.⁸⁵ De VN-Veiligheidsraad geeft op 1 maart 2021 aan dat arme families in steden waarschijnlijk tot mei 2021 een beperkte toegang tot voedsel zullen hebben door de hoge voedselprijzen die de koopkracht van huishoudens beperkt.⁸⁶ Mohaned Elnour, een Soedanees mensenrechtenadvocaat die in Londen woont, geeft in een onderhoud met Cedoca aan dat alle Soedanezen te lijden hebben onder de economische crisis, maar benadrukt de precaire situatie van Darfoeri en Nuba:

"Most of the Sudanese, whatever their ethnicity, they are all suffering. There is a general lack of good education and health care. But it is particularly bad for children of Darfur and Nuba mountains, you can see them beg on the streets in all cities."⁸⁷

2.1.2.1. Toegang tot publieke diensten

Het Noorse Landinfo en de Deense en Britse onderzoeksdiensten voor migratie stellen dat Darfoeri en Nuba dezelfde toegang hebben tot openbare diensten als intern ontheemden uit andere plaatsen en arme migranten die zich in de hoofdstad vestigden.⁸⁸ Meerdere bronnen, geciteerd door onder meer het Britse Home Office, preciseren dat de toegang tot ziekenhuizen en scholen moeilijk is voor alle arme inwoners van Khartoem, zonder onderscheid van etnie of afkomst.⁸⁹ De toegang tot openbare diensten hangt voornamelijk af van iemands financiële mogelijkheden. Ook Bushra Gamar van HUDO vermeldt tijdens een onderhoud met Cedoca op 5 februari 2021 het financiële aspect als belangrijke factor:

"They [Darfuri and Nuba] have a very low income, nowadays in Khartoum, to access education, health and essential rights, you need money. The poor do not have access. Education for example is divided in public and private education. Private education is better, but very expensive. The public education is very poor. Only a small amount of money has to be paid but even then, sometimes parents cannot fulfill this, which forced children to engage in child labor like shoe shining."⁹⁰

Gamar stelt voorts :

"Health care is expensive, and these days hospitals do not accept people because of the COVID crisis. It's a general problem for everyone, public and private hospitals. They charge high – a person with an income of 300 USD per year, how can he access this?"⁹¹

De Soedanees mensenrechtenadvocaat Mohaned Elnour geeft eveneens aan: "It depends on their financial situation [...] no one will be denied health care if they have money."⁹²

De drie Europese onderzoeksdiensten ontwaren geen systematische discriminatie. De obstakels die Darfoeri en Nuba ondervinden bestaan ook voor andere groepen, vanwege de slechte economische situatie, onvoldoende middelen voor openbare diensten en de overheid die haar aanhangers begunstigt, schrijft het UK Home Office in 2018.⁹³ Wel wijzen ze erop dat het niveau van openbare dienstverlening in de sloppenwijken rond Khartoem, waar het merendeel van de Darfoeri en Nuba wonen, lager is dan in centrale delen van de stad. Gezondheids- en onderwijsdiensten zijn er beperkt. De schaarste aan openbare diensten in de sloppenwijken geldt ook voor infrastructuur zoals

⁸⁵ WFP, 12/2018, [url](#)

⁸⁶ UNSC, 01/03/2021, p. 9, [url](#)

⁸⁷ Elnour M., Soedanees mensenrechtenadvocaat, telefoongesprek, 26/02/2021

⁸⁸ UK Home Office, 11/2018, p. 11

⁸⁹ Home Office, 08/2017, pp. 29, 31, [url](#); DIS, UK Home Office, 01/08/2016, pp. 26, 27, 46, 47, 77, 80, 82, 90, 91, 96, [url](#)

⁹⁰ Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

⁹¹ Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

⁹² Elnour M., Soedanees mensenrechtenadvocaat, telefoongesprek, 26/02/2021

⁹³ UK Home Office, 11/2018, p. 11

watervoorziening, riolering en elektriciteit.⁹⁴ Bij gebrek aan degelijk betaalbaar onderwijs nemen kinderen vaak hun toevlucht tot kinderarbeid, aldus ook NMP.⁹⁵

De oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains haalt de gebrekkige middelen voor onderwijs aan:

"The schools that are provided in slums and the places where these communities live in Khartoum, are under resourced. People cannot pay school fees because of economic situation. Some churches in Nuba communities started schools but these are also under resourced."⁹⁶

Bushra Gamar zegt hierover het volgende:

"In the marginalized area of 'the black belt' there is no infrastructure, electricity or water. People have to walk a distance to get water. People working downtown, they have to travel hours to reach their work."⁹⁷

Maddy Crowther, uitvoerend directeur van Waging Peace, schrijft in haar rapport *Risks on return for Darfuris in Sudan* uit januari 2019 dat, waar sommige bronnen wijzen op de financiële situatie van deze gemarginaliseerde groepen en de beperkte infrastructuur in hun wijken als oorzaken van de beperkte toegang tot openbare diensten, andere wel degelijk gewag maken van discriminatie bij toegang tot onderwijs, gezondheidszorg, huisvesting en werkgelegenheid.⁹⁸

Verschillende bronnen geven aan dat inwoners van Khartoem identiteitspapieren nodig hebben om toegang te krijgen tot openbare diensten. Dit geldt met name voor het onderwijs. Mensen zonder documenten kunnen vaak toch toegang krijgen tot gezondheidsdiensten. Darfoeri en Nuba ondervinden, volgens deze bronnen, moeilijkheden bij het verkrijgen van officiële documentatie.⁹⁹ In mei 2013 stelt IRRI vast dat het verkrijgen van een nationaal nummer, een vereiste voor de uitreiking van een nationale identiteitskaart, erg moeilijk is voor gemarginaliseerde groepen en in het bijzonder voor wie uit het zuiden van het land komt (of als zuiderling wordt beschouwd). IDP's beschikken vaak niet over de nodige documenten. Personen afkomstig uit de Two Areas, vooral christenen, ondervinden specifieke problemen omwille van hun afkomst.¹⁰⁰ Volgens de Deens-Britse onderzoeksmis­sie kunnen personen afkomstig uit de Two Areas een nationaal nummer en identiteitsdocumenten verkrijgen, maar ondervinden IDP's vaak moeilijkheden omdat ze getuigen moeten aandragen om hun identiteit te staven.¹⁰¹ De Darfur Bar Association (DBA) verklaart in augustus 2018 aan een Britse onderzoeksmis­sie dat het in het bijzonder voor vrouwen uit conflictgebieden die in Khartoem leven moeilijk is om een nationaal nummer te krijgen aangezien ze vaak geen mannelijke verwant meer hebben die ze als getuige nodig hebben.¹⁰² Salma Abdalla, postdoctoraal onderzoeker aan de Noorse Universiteit voor Levenswetenschappen, schrijft in een e-mail van 5 maart 2021 aan Cedoca hierover het volgende:

"Non-Arab people from Darfur, South Kordofan and Blue Nile face difficulties to prove their Sudanese citizenships. Not only that they are treated differently by officers, but also, they are required to provide more prove in comparison to Arab groups. There are many cases where officers at the ministry of interior delayed issuing these documents - a practice [that] often leads to serious

⁹⁴ Landinfo, 03/11/2008, p. 13, [url](#); DIS, UK Home Office, 08/2016, pp. 10, 25-31, [url](#)

⁹⁵ Abdelmoneium A.O., 2017, pp. 55-57, [url](#); NMP, 04/2015, p. 6, [url](#)

⁹⁶ Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, telefoongesprek, 05/02/2021

⁹⁷ Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

⁹⁸ Waging Peace (Crowther M.), 18/01/2019, pp. 30-31, [url](#)

⁹⁹ Landinfo, 03/11/2008, p. 13, [url](#); IRRI, 05/2013, p. 7, [url](#); DIS, UK Home Office, 08/2016, p. 25, [url](#); UK Home Office, 11/2018, pp. 62-63, [url](#); Waging Peace (Crowther M.), 18/01/2019, pp. 30-31, [url](#); Waging Peace (Crowther M.), 27/08/2019, [url](#)

¹⁰⁰ IRRI, 05/2013, p. 7, [url](#)

¹⁰¹ DIS, UK Home Office, 08/2016, p. 25, [url](#)

¹⁰² UK Home Office, 11/2018, pp. 62-63, [url](#)

consequences in the lives of these people, such as missing national exams or losing travel opportunities."¹⁰³

Verscheidene geraadpleegde bronnen wijzen op het belang van een netwerk voor Darfoeri en Nuba in Khartoem, in het bijzonder voor nieuwkomers. De oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains zegt hierover het volgende:

"A lot of time, people coming from the Nuba Mountains are new to Khartoum, they come from a situation of a bush to a city which they are not used to. The ability to go around is based on family members there. For people coming from these regions language is an issue. Their knowledge of Arabic is limited. [...] Everybody relies on family."¹⁰⁴

De DBA verklaart in augustus 2018 aan de Britse onderzoeksmis­sie in Khartoem dat de verschillende in de hoofdstad levende gemeenschappen, waaronder de Nuba en andere etnische groepen, verenigingen oprichten die de belangen van de gemeenschap verdedigen, de sociale interactie bevorderen en soms ook bemiddelen bij persoonlijke conflicten.¹⁰⁵ Bushra Gamar wijst in een gesprek met ARC op het bestaan in Khartoem van een aantal lokale ngo's en *community-based organizations*, opgericht door de lokale gemeenschap binnen de sloppenwijk, die er de mensen helpen. Het aantal ontheemden is evenwel zo groot dat er niet genoeg organisaties zijn om iedereen de nodige ondersteuning bieden.¹⁰⁶

2.1.2.2. Tewerkstelling en economische omstandigheden

De Deense en Britse migratiediensten stellen in februari 2016 dat personen uit de conflictgebieden, in het bijzonder degenen van Afrikaanse afkomst, maatschappelijke discriminatie kunnen ondervinden op de arbeidsmarkt.¹⁰⁷ Opnieuw geldt dat er geen eenduidig etiket geplakt kan worden op de tewerkstellingssituatie van Darfoeri en Nuba in de stad.

Darfoeri en Nuba komen vaak in de informele sector terecht en oefenen precare jobs uit in wasserijen, de bouwsector, de landbouw, straathandel of als bewakers. Lage inkomsten zetten velen ertoe aan illegale activiteiten te beginnen, zoals het brouwen en verkopen van alcoholische dranken. Dit leidt onder meer tot arrestaties. Soms moeten Darfoeri zakenmensen te veel taksen betalen of worden ze weggepest.¹⁰⁸ USDOS meldt in haar rapport voor 2019 dat vrouwelijke migranten die als huishoudster of theeverkoper werken soms niet vergoed worden of verplicht worden tot betalingen aan de politie. Ze meldden tevens intimidatie en inbeslagname van hun bezittingen. Volgens waarnemers is dergelijke intimidatie grotendeels gestopt onder de overgangsregering.¹⁰⁹

Maar er zijn ook belangrijke Zaghawahandelaren en Furwinkeliers die goede banden hebben met het regime.¹¹⁰ Albaqir Mukhtar, de directeur van het Al-Khatim Center for Enlightenment (KACE), vermeldt in een onderhoud aan Cedoca :

"The more wealthy from conflict areas can be found in the town. For the Darfuri those a bit wealthy are mostly Zaghawa, known for trading at the market called Souq Libya/Libya market. The others,

¹⁰³ Abdalla S., e-mail, 05/03/2021

¹⁰⁴ Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, telefoongesprek, 05/02/2021

¹⁰⁵ UK Home Office, 11/2018, p. 19, [url](#)

¹⁰⁶ ARC, 03/2021, pp. 171-172, [url](#)

¹⁰⁷ DIS, UK Home Office, 08/2016, pp. 10, 25-31, [url](#)

¹⁰⁸ Landinfo, 03/11/2008, p. 14, [url](#); Home Office, 08/2017, pp. 31, 34, [url](#); Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, p. 73, [url](#); DIS, UK Home Office, 01/08/2016, pp. 10, 28, 29, 41, 50, 71, 80, 82, 88, 89, [url](#); UK Home Office, 11/2018, p. 11

¹⁰⁹ USDOS, 02/2020, pp. 42-43, [url](#)

¹¹⁰ DIS, UK Home Office, 01/08/2016, p. 95, [url](#)

living in the slums, they do marginalized jobs like cleaning, washing (manually), labor in building/construction, and other likes. Women do some of those jobs and tea maker/sellers [sic]."¹¹¹

Een minderheid van de Darfoeri en Nuba in Khartoem werkt in de academische wereld, de ambtenarij, de veiligheidsdiensten of de media, als dokter of als leerkracht. Darfoeri die overheidsposities bekleden, kunnen worden gediscrimineerd bij het verkrijgen van promotie en zij die bij de veiligheidstroepen werken, blijven steken in lagere rangen. Het is volgens verscheidene bronnen niet gemakkelijk voor hoger opgeleide Darfoeri om een baan te vinden in de openbare sector.¹¹²

De algemene werkloosheidsgraad is torenhoog in Soedan.¹¹³ Volgens USDOS kwam discriminatie, onder andere op grond van etniciteit, voor op de arbeidsmarkt in 2019. Etnische minderheden rapporteerden dat bij rekrutering voor de overheid er een voorkeur was voor *riverine* Arabieren uit Noord-Soedan. USDOS verduidelijkt niet of dit ook gebeurde na het aantreden van de transitieregering.¹¹⁴ In februari 2020 kwamen het Sudanese Revolutionary Front (SRF) en de transitieregering, in het kader van de vredesonderhandelingen, overeen dat 20 % van de overheidsfuncties bekleed moet worden door Darfoeri.¹¹⁵ In het vredesakkoord van 3 oktober 2020 staat voorts dat respectievelijk 5 en 14 % van de overheidsfuncties bekleed moet worden door mensen afkomstig uit Zuid-Kordofan en Oost-Soedan.¹¹⁶ Een vertrouwelijke bron meldt aan het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken in januari 2021 dat voorlopig weinig te zien is van een toenemend aantal Darfoeri in overheidsfuncties.¹¹⁷

Het is niet eenvoudig te duiden of het te wijten is aan discriminatie, dan wel aan het ontbreken van de nodige kwalificaties, dat veel Darfoeri en Nuba werkzaam zijn in de informele sector of laagbetaalde jobs uitoefenen. Albaqir Mukhtar geeft aan dat het moeilijk is de vinger te leggen op de precieze oorzaken van de beperkte toegang die Darfoeri en Nuba ondervinden tot onderwijs, gezondheidszorg, huisvesting en de jobmarkt :

"You can't tell – you have to understand the situation in Sudan – there is poverty everywhere, even people who are educated and have a university degree, they are unemployed. The unemployment rate is more than 60 percent. It is very difficult to find any job. These people can only do menial unskilled work, mostly in construction. They work as hustlers in the street and get employed by traders, day to day, they roam the streets holding their goods in their hands and backs. The opportunities for women are better. They sell foods or drinks, tea and coffee. They only need limited means to start a business under a tree."¹¹⁸

De beperkte toegang tot (kwaliteitsvol) onderwijs heeft een negatieve invloed op de kansen van Darfoeri en Nuba op de arbeidsmarkt, stelt Bushra Gamar:

"High ranking jobs are not possible since the majority of these groups is illiterate and they cannot get the recommendation (letters or authorized persons) needed. The jobs they are doing are low level jobs: washing, cleaning, house labor with very little wage - you can work all month and get 10 dollar."¹¹⁹

¹¹¹ Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

¹¹² Landinfo, 03/11/2008, p. 14, [url](#); UK Home Office, 08/2017, pp. 31, 34, [url](#); Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, p. 73, [url](#); DIS, UK Home Office, 01/08/2016, pp. 10, 28, 29, 41, 50, 71, 80, 82, 88, 89, [url](#); UK Home Office, 11/2018, p. 11

¹¹³ Radio Dabanga, 05/10/2020, [url](#)

¹¹⁴ USDOS, 02/2020, pp. 42-43, [url](#)

¹¹⁵ Radio Dabanga, 25/02/2020, [url](#)

¹¹⁶ International IDEA, 23/10/2020, p. 12, [url](#)

¹¹⁷ Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 58, [url](#)

¹¹⁸ Mukhtar A., directeur KACE, telefoongesprek, 19/02/2021

¹¹⁹ Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

Salma Abdalla, postdoctoraal onderzoeker aan de Noorse Universiteit voor Levenswetenschappen, wijst in een e-mail van 5 maart 2021 aan Cedoca op verscheidene redenen waarom Darfoeri en Nuba moeilijkheden ondervinden bij het vinden van jobs. Door het gebrek aan infrastructuur en onderwijs in hun herkomstregio of in verarmde wijken waarnaar ze migreren in de steden, missen veel Darfoeri en Nuba de nodige kennis en vaardigheden voor jobs op de formele arbeidsmarkt. Het is ook belangrijk een beroep te kunnen doen op een netwerk om een plaats te bemachtigen op de formele arbeidsmarkt :

"The ongoing economic crisis has left most of Sudanese citizens under extreme poverty. However, people from Darfur, South Kordofan or Blue Nile who move to Khartoum and to other northern cities face multiple difficulties in finding work, housing and access to healthcare and schooling. [...]

Long years of war and marginalization by central government have disadvantaged these regions in terms of economic and social developments. Therefore, people from these areas face multiple challenges to integrate in the new communities due to lack of the skills required to compete with people from relatively stable regions, doubled with systemic discrimination in the host communities. In a society where social network represents a great asset to make a living, lacking those networks leaves you with very limited options. People who have moved to Khartoum prior to the war, have adapted and developed some skills to survive resources [sic] that are not available for newcomers."¹²⁰

Verscheidenen bronnen merken op dat mannen en vrouwen werkzaam onder het regime van voormalig president al-Bashir geneigd waren om mensen van dezelfde etnische afkomst tewerk te stellen. De enige manier om op een krappe arbeidsmarkt werk te vinden is via verwanten binnen de uitgebreide familie die een sterke positie bekleden, zo verwoordt Abdelmoneium het in 2017. Meestal gaat het om ongeschoolde arbeid voor een laag loon.¹²¹ Albaqir Mukhtar stelt dat dit mogelijks nog steeds het geval is omdat dezelfde ambtenaren op post zijn.¹²² Radio Dabanga citeert in oktober 2020 een studente afkomstig uit Zuid-Kordofan die aangeeft dat werkgevers nog steeds mensen uit eigen familiekring of de eigen etnische groep bevoordelen:

"The few employment opportunities announced are being contested by tens of thousands of graduates. And we know that they are only announced for the purpose of information, as they have often already been distributed to relatives of people working there."¹²³

Daarnaast krijgen deze groepen volgens Salma Abdalla te maken met maatschappelijke discriminatie in Khartoem :

"Ethnic profiling is very common in Sudan, although subtle and often camouflaged. People are judged according to their ethnicity, especially those who hail from non-Arab ethnic groups face discrimination from those who identify themselves as Arabs. The latter consider themselves more superior and they are not ready to acknowledge their racism and refuse to sacrifice their privileges that have been enforced by successive regimes. Take for instance the job market, people from Darfur, South Kordofan and Blue Nile have less opportunity to be recruited in government positions or promoted in the military's higher ranks regardless of their merits. Recruitment committees are still controlled by members with racist mentality and consider people from these 3 regions as less deserving of recruitment in government positions. There are ministries that are known to recruit people from particular tribes from northern Sudan. Another example is the issuing [of] official documents such as passport/birth-certificate or National ID."¹²⁴

¹²⁰ Abdalla S., e-mail, 05/03/2021

¹²¹ Abdelmoneium A.O., 2017, pp. 55-57, [url](#)

¹²² Mukhtar A., directeur KACE, telefoongesprek, 19/02/2021

¹²³ Radio Dabanga, 05/10/2020, [url](#)

¹²⁴ Abdalla S., e-mail, 05/03/2021

Albaqir Mukhtar, directeur van KACE, stelt dat de visie van de maatschappij tegenover Darfoeri, Nuba en andere gemarginaliseerde groepen langzaam wijzigt. Hij geeft daarbij aan dat lagere overheidsfuncties nog steeds bezet worden door ambtenaren van het voormalige regime waardoor bepaalde discriminerende praktijken en visies blijven bestaan, in het bijzonder bij aanwervingsprocedures:

"I guess this is continuing until now since the government has not changed, apart from the top leadership. There are new ministers, new governors, new directors but the body of the civil servants in the government is more or less the same.

Things are started to change, the revolution raised the slogan for equality for all people, there was the famous slogan in the revolution about Darfur – "we are all Darfur". The current government has concluded the Juba peace agreement with Darfurian Armed movements. In this agreement it has been agreed on positive discrimination for Darfurians and extra money for development in Darfur.

The Africa tribes in Darfur and the Nuba Mountains have been persecuted, oppressed, and excluded for decades during al Bashir's regime– things will not change overnight. Things after the revolution are better for them, but most of them are not yet enjoying the fruits of the revolution. The educated amongst them, those who apply for jobs in government can benefit, but the majority, the uneducated, the unskilled, and women may have to wait for some time before things start to change for them... it needs a decade with these policies in place before the situation will gradually change."¹²⁵

Verschillende bronnen geven aan dat de economische opportuniteiten voor Darfoeri en Nuba niet verbeterd zijn sinds het aantreden van de overgangsregering in augustus 2019. Een onafhankelijke journalist en expert inzake Soedan, die omwille van veiligheidsredenen anoniem wenst te blijven, laat Cedoca op 2 maart 2021 per e-mail weten dat de moeilijkheden die Darfoeri en Nuba ervaren in Khartoem en andere steden inzake jobgelegenheid, huisvesting, onderwijs en toegang tot gezondheidszorg "much like before the revolution" zijn.¹²⁶ Ook de voorzitter van een Soedanese vrouwenbeweging die om veiligheidsredenen anoniem wenst te blijven, vertelt Cedoca in een onderhoud dat er weinig veranderd is aan de economische situatie van deze gemarginaliseerde groepen sinds het aantreden van de overgangsregering in augustus 2019:

"We are a woman rights organization. We see the same rate of women criminalization and arrests as before, due to the harsh economic situation and with a legal framework criminalizing women, for example alcohol brewers.

Police brutality is more experienced in peripheries and squatter parts of the cities, the areas were IDP's are living. Based on our own monitoring the number of women imprisoned due to moral laws is increasing. The new government introduced a 'funny' law that prohibits muslim women brewing alcohol while non-muslim women can brew it but cannot sell it to Muslims. It puts women and alcohol brewers in a difficult position. It does not incriminate the buyers. Most of these women are from the Nuba mountains. They experience high prevalence of persecution and extortion. The fines are very high."¹²⁷

De oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains schetst in een onderhoud met Cedoca op 5 februari 2021 de impact van de huidige crisis op de arbeidsmogelijkheden van Darfoeri en Nuba:

"Right now when people from these areas go to Khartoum, they have an extremely difficult time to find work because of the economic situation, it is extremely hard. The situation in Khartoum at the

¹²⁵ Mukhtar A., directeur KACE, telefoongesprek, 19/02/2021

¹²⁶ Onafhankelijk journalist en expert inzake Soedan, e-mail, 02/03/2021

¹²⁷ Voorzitter Soedanese vrouwenorganisatie, telefoongesprek, 25/02/2021

moment is even worse than in the Nuba Mountains where there are farms. As the result of the economy being down, buildings are not being built. A lot of Nuba work in the construction sector and live off making bricks. It is a really bad situation for people from Two Areas and Darfur to find work. Ethnic issues do play a role. There is definitely a notion of racism. The word 'slave' is used very openly to black people as Darfuri, Nuba and people from Blue Nile."¹²⁸

2.1.3. Houding van de maatschappij

Regionale breuklijnen tussen het centrum en perifere gebieden (Darfoer, de Two Areas, Oost-Soedan) vormen reeds lang een scheidslijn van sociaaleconomische ongelijkheid. De regering en de Arabische bevolkingsgroepen hebben decennialang personen uit de perifere gebieden zowel binnen als buiten hun herkomstgebied achtergesteld op grond van hun religieuze, etnische en/of tribale afkomst. Bronnen schrijven met name over etnische discriminatie van leden van de Nuba, Fur, Masalit en Zaghawa.¹²⁹

Ondanks positieve ontwikkelingen in Soedan blijven het Arabische suprematiedenken en de neerbuigende visie ten opzichte van gemeenschappen uit gemarginaliseerde regio's, ingebed bij de traditionele elite en diepgeworteld in de Soedanese maatschappij, voortbestaan.¹³⁰ Volgens de VN-expert inzake de mensenrechten in Soedan blijft langdurige discriminatie en ongelijkheid de Soedanese samenleving teisteren met gevolgen voor de economische, sociale en culturele rechten van burgers.¹³¹ Afrikaanse Soedanezen worden gediscrimineerd op grond van hun donkere huidskleur en uitgemaakt voor *abid*, het arabische woord voor slaaf.¹³²

De mate en aard van discriminatie waarmee een persoon te maken kan krijgen, hangt af van een combinatie van factoren op basis van achtergrond, ervaringen en activiteiten.¹³³ Verschillende bronnen argumenteren dat niet één element, bijvoorbeeld etniciteit, maar verschillende, elkaar versterkende elementen spelen bij discriminatie.¹³⁴ Enrico Ille verwoordt dit als volgt:

"There is thus a potential cross-sectional chain of elements that lead to discrimination (and only an individual case assessment can tell, whether it applies): a provenance from Darfur increases the probability of being seen as potential rebel and of having been cut off from previous sources of wealth; without existing networks, displacement to urban areas, especially with the current strongly increasing prices, enhances this precarious situation and pushes people towards living in areas with others in a structurally similar situation, mostly with weak public services or even physical threats by governmental organs; the combination of the previous and the present provenance increases the difficulty to be perceived as reliable, for instance in accessing financial services, and limits the ability to concentrate on self-development, for instance through education."¹³⁵

Het voormalige regime promoveerde de islam als staatsgodsdienst en verheerlijkte het Arabische karakter van Soedan. De Soedanese mensenrechtenadvocaat Mohaned Elnour geeft tijdens een onderhoud met Cedoca aan hoe het Soedanese regime decennialang een bepaalde visie en een bepaald narratief over wat het betekent Soedanees te zijn, propageerde:

¹²⁸ Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, telefoongesprek, 05/02/2021

¹²⁹ USDOS, 03/2019, [url](#); UK Home Office, 11/2018, pp. 9-12, [url](#); Nederland – ministerie van Buitenlandse Zaken, 04/10/2019, p. 92, [url](#); Coda (Nashed M.), 08/03/2021, [url](#)

¹³⁰ Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, p. 17, [url](#)

¹³¹ UNHRC, 30/07/2020, p. 4, [url](#)

¹³² Waging Peace (Crowther M.), 27/08/2019, [url](#); BBC, 26/07/2020, [url](#); Al Jazeera (Albahi K.), 13/08/2020, [url](#); Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, p. 34, [url](#)

¹³³ UK Home Office, 11/2018, pp. 10, [url](#)

¹³⁴ UK Home Office, 11/2018, p. 140, [url](#)

¹³⁵ UK Home Office, 11/2018, [url](#)

"The previous regime did everything to promote islam and Arabism – via the school curriculum, via the media and the mosques, via any platform. Even the black people are brainwashed. Black women use cosmetics to whiten the skin, they wear arab clothes, but even then they are called 'slaves'."¹³⁶

De racistische vooroordelen zijn diepgeworteld in de maatschappij en het is onwaarschijnlijk dat dit op korte termijn zal wijzigen.¹³⁷ De oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains geeft tijdens een onderhoud met Cedoca op 5 februari 2021 aan dat Darfoeri en Nuba nog steeds maatschappelijke discriminatie ervaren:

"There has been a shift since the revolution but people with power and money still treat people from this area in a second class citizens. [...]

People become more open minded but the constant information/propaganda flow from the former government about people from the Nuba Mountains and Darfur ('they are evil', 'they destroy the country' etc) is still in the minds of certain people."¹³⁸

Elnour maakt concreet hoe racistische vooroordelen zich in het dagelijkse leven vertalen :

"The first suspect in any crime is a person of these marginalized areas. Even if most of the soldiers are from these areas, they are brainwashed, they cannot do other work, they are not educated or not skilled, they go in the army and police and follow orders."¹³⁹

De voorzitter van een Soedanese vrouwenorganisatie stelt daarover in een onderhoud met Cedoca op 25 februari 2021 het volgende :

"The discriminations that Nuba and Darfuri people face by police and judiciary are manifestations of the society. The society feeds into that prejudice. It has been constructed for a long time, that is why it keeps happening regularly and without being questioned."¹⁴⁰

Ze vervolgt dat raciale discriminatie niet consistent is maar afhankelijk is van andere elementen, zoals onder meer de financiële situatie en de professionele activiteiten van de persoon in kwestie.

"In principal Sudan is a very polarized country in terms of ethnicity and tribal backgrounds. There is racial discrimination, supremacy, but it is not consistent or structured. If you are a rich person from Darfur, it is unlikely to experience marginalization. If you are part of a network of well-resourced people like traders, neither so. For example, the big market – Soukh Libya/Libya market in Omdruman – is dominated by Darfuri from the Zagawa tribe. They are wealthy people and known to be cross border traders."¹⁴¹

Ze voegt toe dat de situatie voor Nuba slechter is dan voor Darfoeri.

"The situation for people from the Nuba Mountains is even harsher. Darfuri can easily identify with the central Sudanese culture since they have stronger cultural ties. The Nuba have a history of slavery and conflict with the north. They experience more hardship than Darfuri as far as settling in Sudan is concerned. A number of Nuba are also non-muslim."¹⁴²

¹³⁶ Elnour M., mensenrechtenadvocaat, telefoongesprek, 26/02/2021

¹³⁷ Report of Dame Rosalind Marsden dated 27/08/2019, annex to Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, pp. 82-83, [url](#); Elnour M., mensenrechtenadvocaat, telefoongesprek, 26/02/2021

¹³⁸ Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, telefoongesprek, 05/02/2021

¹³⁹ Elnour M., mensenrechtenadvocaat, telefoongesprek, 26/02/2021

¹⁴⁰ Voorzitter Soedanese vrouwenorganisatie, telefoongesprek, 25/02/2021

¹⁴¹ Voorzitter Soedanese vrouwenorganisatie, telefoongesprek, 25/02/2021

¹⁴² Voorzitter Soedanese vrouwenorganisatie, telefoongesprek, 25/02/2021

2.1.4. Houding van de autoriteiten en de veiligheidsdiensten

2.1.4.1. De situatie onder voormalige president al-Bashir

Het UK Home Office schrijft in augustus 2018 dat Darfoeri en Nuba niet zozeer discriminatie ondervinden vanwege andere burgers als wel door de National Intelligence and Security Service (NISS).¹⁴³ Onder het regime van voormalig president al-Bashir liepen zowel Arabische als niet-Arabische tegenstanders van het Soedanese regime, bijvoorbeeld mensenrechtenactivisten, kritische journalisten, politiek actieve studenten, advocaten, tribale leiders en (vermeende) sympathisanten van rebellenbewegingen, het risico om het slachtoffer te worden van repressie door de autoriteiten en in het bijzonder door de NISS.¹⁴⁴

De regering van al-Bashir en zijn veiligheidsapparaat behandelden Darfoeri en Nuba met argwaan omdat ze hen beschouwden als mogelijke politieke tegenstanders en hen associeerden met de rebellen. Zij die een hogere opleiding hadden genoten, waren tevens doelwit. Individuele aanvallen hadden doorgaans politieke motivaties en waren niet louter gestoeld op etnische gronden.¹⁴⁵ Een ngo die anoniem wenst te blijven omwille van veiligheidsredenen stelt dat niet enkel mensen die politiek actief waren een doelwit vormden voor de veiligheidsdiensten. Darfoeri die op het verkeerde moment op de verkeerde plaats waren, liepen volgens de ngo meer risico om discriminatie en geweld te ervaren dan Arabische landgenoten.¹⁴⁶

Wie behoort tot de categorie van Darfoeri heeft een hogere kans op discriminatie en repressie door de autoriteiten en veiligheidsdiensten, concludeerde Maddy Crowther van Waging Peace in januari 2019. Haar rapport *Risks on return for Darfuris in Sudan* kwam tot stand tegen de achtergrond van dagelijkse demonstraties tegen het regime van voormalig president al-Bashir. Het regime trachtte Darfoeri aanvankelijk als zondebok te gebruiken. Tientallen Darfoeri studenten werden gearresteerd en gedwongen schuld te bekennen op nationale televisie. De demonstranten toonden hun solidariteit met slogans als "we are all Darfur".¹⁴⁷ Verschillende personen die Cedoca contacteerde in het kader van deze Focus haalden deze slogan aan om te wijzen op een veranderde attitude in Soedan, al gaven velen aan dat deze solidariteit tot weinig concreets geleid heeft na de revolutie. De oprichter van een persorganisatie in het Nuba-gebergte verwijst naar de macht van de militaire component van de overgangsregering :

"The civilian government tries to be more inclusive, but the military component has the old regime way of thinking. Up to now, getting humanitarian aid in the Nuba Mountains is very difficult. While the civilian component is doing the best they can, they lack the power on the ground."¹⁴⁸

Vanaf de start van de demonstraties in december 2018 zijn de Rapid Support Forces (RSF) in toenemende mate aanwezig in de steden en nemen ze er de taken van de politie op zich, zo ook in Khartoem.¹⁴⁹ Volgens verscheiden bronnen is Mohammed Hamdan Dagalo, beter gekend als Hemeti en hoofd van de RSF, samen met andere actoren van de Transitional Military Council (TMC) verantwoordelijk voor het hardhandig uiteenslaan van de *sit-in* in Khartoem op 3 juni 2019 waarbij ten minste 128 personen omkwamen.¹⁵⁰ Negatieve attitudes ten opzichte van gemarginaliseerde

¹⁴³ UK Home Office, 11/2018, pp. 9-12, [url](#)

¹⁴⁴ Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, p. 35, [url](#); USDOS, 03/03/2017, [url](#); AI, 22/02/2018, [url](#); DIS, UK Home Office, 01/08/2016, pp. 10,20,33,40, [url](#); Waging Peace (Crowther M.), 01/2019, pp. 25-29, [url](#)

¹⁴⁵ Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, pp. 82-83, [url](#)

¹⁴⁶ Waging Peace (Crowther M.), 18/01/2019, p. 28, [url](#)

¹⁴⁷ Nederland – ministerie van Buitenlandse Zaken, 04/10/2019, p. 93, [url](#); Al Jazeera (Albair K.), 13/08/2020, [url](#); Foreign Policy (Tubiana J.), 09/07/2019, [url](#); Waging Peace (Crowther M.), 18/01/2019, pp. 17-20, [url](#)

¹⁴⁸ Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, telefoongesprek, 05/02/2021

¹⁴⁹ Waging Peace (Crowther M.), 18/01/2019, pp. 20-21, [url](#)

¹⁵⁰ Sudan Tribune, 25/06/2019, [url](#); FIDH, 05/06/2019, [url](#); Freedom House, 04/03/2020, [url](#)

groepen zoals Darfoeri en Nuba leven sterk binnen de TMC, die sinds augustus 2019 deel uitmaakt van de regerende coalitie met vertegenwoordigers van de Forces of Freedom and Change (FFC).¹⁵¹

Hoewel alle betogers met geweld te maken kregen, wijst Crowther op raciale profilering bij de incidenten op 3 juni 2019. De meest flagrante mistoestanden troffen degenen die de veiligheidsdiensten beschouwden als de meest extreme figuren en van wie de mishandeling zonder ernstige gevolgen zou blijven.¹⁵² Crowther vermeldt individuele aanvallen op Nuba voor en na 3 juni 2019.¹⁵³ Soedanexpert Hafiz Mohamed meldt dat herhaaldelijk aanvallen plaatsvonden in Um Bada na 3 juni 2019. Hij speculeert dat dergelijke represailles zijn voorbehouden voor wijken waar gemarginaliseerde groepen zoals de Darfoeri en Nuba wonen, omdat die aanvallen geen grote media-aandacht zouden krijgen.¹⁵⁴

De TMC ontbindt de NISS na het bloedbad van 3 juni 2019 en vervangt het in juli 2019 door de nieuw opgerichte General Security Service (GIS).¹⁵⁵ De bevoegdheid van de GIS is beperkt tot de bescherming van de nationale veiligheid door de verzameling en analyse van informatie en de overdracht hiervan aan de bevoegde instanties.¹⁵⁶ De operationele tak van NISS, verantwoordelijk voor willekeurige arrestaties en detenties, martelingen, bedreigingen en intimidatie van mensenrechtenverdedigers, advocaten, politieke tegenstanders en andere kritische stemmen, wordt opgeheven.¹⁵⁷ Volgens vertrouwelijke bronnen van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken zijn er aanwijzingen dat de Military Intelligence (MI, onderdeel van SAF) de operationele rol van de voormalige NISS heeft overgenomen.¹⁵⁸ Ook Bushra Gamar gaf aan dat MI het gros van de arrestaties uitvoert.¹⁵⁹

Crowther merkt op dat alle veiligheidsinstellingen versmolten zijn tot één kracht, terwijl voorheen de ene dienst tegen de andere werd uitgespeeld. Er is volgens haar een almachtig veiligheidsorgaan ontstaan wat zorgt voor straffeloosheid voor elke door de veiligheidstroepen gepleegde misdaad.¹⁶⁰ Andere analisten geven net aan dat de overgangsregering, en zo ook de militaire component binnen de overgangsregering, bezwaarlijk als een blok kan gezien worden. De breuklijnen die tussen al deze leden van de overgangsregering bestonden, bijvoorbeeld ook tussen de SAF en de RSF onder al-Bashir, zijn niet verdwenen met de val van dat regime.¹⁶¹

Mohaned Elnour stelt dat een aantal voormalige mensenrechtenactivisten deel uitmaken van de overgangsregering in Soedan waardoor een belangrijk instrument van monitoring is verdwenen. Hij waarschuwt dat er daardoor geen critici meer zijn die inbreuken tegen mensenrechten aanklagen.

¹⁵¹ FIDH & ACJPS, 12/2019, [url](#)

¹⁵² The Economist, 01/07/2019, [url](#); Waging Peace (Crowther M.), 08/2019, p. 5, [url](#)

¹⁵³ Een voorbeeld dat Crowther aanhaalt is een nationale voetballer, Saifeldin Terry, een Nuba, die samen met zijn teamgenoten protesteerde, maar werd gearresteerd en ondervraagd. Een andere Nuba-voetballer, Mutaz Kabier, werd ook agressiever aangepakt dan zijn andere teamgenoten. Het ontbreken van andere gedocumenteerde gevallen betekent volgens Crowther niet dat ze niet bestaan. Het is volgens haar waarschijnlijk dat dergelijke incidenten niet werden gemeld, onder meer omdat het internet op dat moment was afgesloten.

Waging Peace (Crowther M.), 08/2019, p. 5, [url](#)

¹⁵⁴ Waging Peace (Crowther M.), 08/2019, p. 5, [url](#)

¹⁵⁵ Washington Post (Gallop J.B.), 19/01/2020, [url](#)

¹⁵⁶ HRW, 16/07/2020, [url](#)

¹⁵⁷ FIDH & ACJPS, 12/2019, [url](#); Sudan Tribune, 23/08/2019, [url](#)

¹⁵⁸ In juli 2020 trekt de transitie-regering een aantal artikelen uit de National Security Act van 2010 in. De intrekking heeft onder andere betrekking op de immuniteit van de NISS waardoor medewerkers van deze dienst niet konden worden vervolgd voor handelingen verricht tijdens hun werk. Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 51, [url](#)

¹⁵⁹ Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

¹⁶⁰ Crowther M., uitvoerend directeur Waging Peace, telefoongesprek, 22/02/2021

¹⁶¹ Skogseth G., telefoongesprek, 22/03/2021

"Human rights defenders have become a part of the government. There is currently no organization following the human rights situation in Sudan, and the government is closing its eyes on violations."¹⁶²

Het is vooralsnog onduidelijk hoe organen zoals de GIS en de RSF groepen zoals de Nuba en Darfoeri behandelen en of de overgangsregering in staat is effectieve controle uit te oefenen op het gedrag van de veiligheidssector.¹⁶³

2.1.4.2. De huidige situatie

Het Upper Tribunal stelt in haar arrest van september 2020 in de zaak KAM (Nuba – return) Sudan CG [2020] UKUT 00269 (IAC) met betrekking tot het risico bij terugkeer naar Soedan voor Nuba, dat een risico op vervolging of ernstige mishandeling bestaat voor degenen die worden gezien als een voldoende ernstige bedreiging voor het Soedanese regime. De situatie is volgens het hof niet zodanig geëvolueerd dat zij die voor de politieke ontwikkelingen van 2019 beschouwd werden als een bedreiging voor het regime niet langer een risico lopen op vervolging na de val van het al-Bashir-regime en de installatie van een overgangsregering. Wel haalt het hof aan dat een politieke activiteit tegen het al-Bashir-regime mogelijk niet dezelfde relevantie heeft voor de huidige Soedanese regering, inclusief het leger en het GIS.¹⁶⁴ Crowther haalt in een gesprek met Cedoca aan dat de inhoud van het gegeven politiek profiel anders is in Soedan dan in Europa: "The threshold of being a treat to the regime is still very low."¹⁶⁵

Enrico Ille, onderzoeker verbonden aan het LOST Research Network, vermeldt in een e-mail aan Cedoca op 1 februari 2021 dat de huidige situatie uiterst complex is:

"The situation has become much more complicated in a less straightforward authoritarian and discriminatory setting. The operation of security and military agents is much more obscure under the new government, and very much defined by resistance to change in the political landscape. In general, I would say that political activism directed against the supporters of the old regime is the most critical factor for personal insecurity at the moment, rather than origin from the mentioned areas. However, the historical structures of inequality, where these areas are marginalized, are still in place as well."¹⁶⁶

Zijn woorden vinden een echo bij Masou El Hasan, leider van de Soedanese Communistische Partij, die in maart 2021 aangeeft een doodsbedreiging te hebben ontvangen gericht aan "all members of the revolutionary forces, the SCP and those who oppose the policies of the former regime".¹⁶⁷ De arrestatie en detentie van Hajooj Kuka, politiek activist, filmmaker en Nuba, en de dood van Baha Eldeen Nory Mohamed Ali, een lid van een verzetcomité, in december 2020 nadat hij werd ontvoerd en gemarteld door de RSF in Khartoem, wijzen op een bestaand risico voor politieke activisten die de revolutie genegen zijn.¹⁶⁸ Er zijn veel actieve *resistance committees*¹⁶⁹ en ook vele mensenrechten- en politieke activisten in Soedan. Het beperkte aantal gedocumenteerde arrestaties van en aanvallen op activisten – Eldeen Nory, Hajooj Kuuka, Waad Bahjat, een tiental leden van een *resistance committee* in Zuid-Darfoer en twee activisten in Zuid-Kordofan¹⁷⁰ – doet Skogseth in een

¹⁶² Elnour M., mensenrechtenadvocaat, telefoongesprek, 26/02/2021

¹⁶³ Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, [url](#)

¹⁶⁴ Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, pp. 46, [url](#)

¹⁶⁵ Crowther M., uitvoerend directeur Waging Peace, telefoongesprek, 22/02/2021

¹⁶⁶ Ille E., e-mail, 01/02/2021

¹⁶⁷ Radio Dabanga, 17/03/2021, [url](#)

¹⁶⁸ ACJPS, 30/12/2020, [url](#); Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 87, [url](#)

¹⁶⁹ De Soedanese verzetscomités zijn informele buurtnetwerken van Soedanese inwoners die in 2013 burgerlijke ongehoorzaamheidscampagnes organiseren tegen de regering van Omar al-Bashir en een sleutelrol spelen tijdens de Soedanese revolutie.

¹⁷⁰ ACJPS, 20/10/2020, [url](#); DNMD, 15/08/2020, [url](#); HUDO, 17/01/2021, [url](#)

telfoongesprek met Cedoca vermoeden dat het eerder uitzonderingen betreft, en dat er niet kan gesproken worden van systematische arrestaties van en aanvallen op activisten.¹⁷¹

Albaqir Mukhtar schrijft in een onderhoud met Cedoca in februari 2021 :

"The law enforcement agencies are mostly against the revolution, people have been tortured and killed also after the revolution, not necessarily people from Darfur, but also people from northern Sudan. It had an ideological basis, if somebody is part of the revolution and from Darfur, probably they will be treated harsher."¹⁷²

Enrico Ille schrijft dat het zeer moeilijk in te schatten valt wat de gevolgen van het vredesakkoord¹⁷³ zullen zijn op de situatie van Darfoeri en Nuba :

"The biggest difficulty is to assess how the peace agreement and the power shift to armed groups from Darfur (RSF, JEM, SLM etc.) will influence the actual situation of people from there - especially since these are aggressive groups with a long history of grievances, also against each other. The same can be said of South Kordofan, where people accused of being close to SPLM-N Al-Hilu are still arrested, in addition to the activists of the resistance committees (all over Sudan). If anything, it is even more difficult now to say something about somebody's situation just based on a region she or he comes from."¹⁷⁴

Mossaad Mohamed Ali, uitvoerend directeur van het African Centre For Justice and Peace Studies (ACJPS), deelt in een e-mail aan Cedoca van 14 maart 2021 mee dat zijn organisatie na de revolutie van 2019 geen incidenten vernomen heeft van mensen die door de veiligheidsdiensten werden gevisieerd omwille van hun (vermeende) sympathie of betrokkenheid bij de gewapende rebellen in de conflictgebieden:

"During the period of the previous regime, people coming from Darfur, South Kordofan or Blue Nile encounter[ed] more problems with security services than others because they were considered supporting the armed movements in these states, but after the 2018 revolution [sic], and under the transitional government, we as ACJPS have not documented such cases."¹⁷⁵

Dame Rosalind¹⁷⁶ stelt in oktober 2019 dat de ordediensten de Public Order Law, die niet langer van kracht is in het land, nog steeds handhaaft in de buitenwijken van Khartoem en Omdurman. De Public Order Police zou er de theevoorkoopsters nog steeds lastig vallen. Omdat dezelfde politieagenten die onder het voormalige regime dienden aanwezig zijn in deze wijken, blijven ook de willekeurige pesterijen voortduren.¹⁷⁷ De voorzitter van een Soedanese vrouwenorganisatie haalt in een onderhoud met Cedoca op 25 februari 2021 aan dat Nuba onevenredig veel vertegenwoordigd zijn in de gevangnissen :

"If you visit jails, it is apparent how they are mostly occupied by people of the Nuba mountains and especially by a majority of women from the Nuba mountains and Darfur from smaller tribes that lack a network and support."¹⁷⁸

¹⁷¹ Skogseth G., telefoongesprek, 22/03/2021

¹⁷² Mukhtar A., directeur KACE, telefoongesprek, 19/02/2021

¹⁷³ De autoriteiten en de rebellen tekenden het Juba-vredesakkoord op 3 oktober 2020. De SLA-AW en SPLM-N El Hilu maken geen deel uit van het akkoord.

¹⁷⁴ Ille E., e-mail, 15/02/2021

¹⁷⁵ Ali M. M., uitvoerend directeur ACJPS, e-mail, 14/03/2021

¹⁷⁶ Dame Rosalind Mary Marsden is een Britse diplomaat. Ze was de Britse ambassadeur in Soedan van 2007 tot 2010 en de speciale vertegenwoordiger van de Europese Unie in Soedan van 2010 tot 2013.

¹⁷⁷ Report of Dame Rosalind Marsden dated 27/08/2019, annex to Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, pp. 82-83, [url](#); Waging Peace (Crowther M.), 27/08/2019, [url](#)

¹⁷⁸ Voorzitter Soedanese vrouwenorganisatie, telefoongesprek, 25/02/2021

In een onderhoud met Cedoca in februari 2021 wijst Crowther op anekdotische meldingen van hardere behandelingen in de wijken in Khartoem waar Darfoeri en Nuba wonen. Een aantal incidenten met activisten in het centrum van de stad zijn goed gedocumenteerd maar de mogelijks talrijkere aanvallen op Afrikaanse burgers in de buitenwijken blijven buiten de aandacht. Ook Crowther haalt aan, net zoals Mohaned Elnour¹⁷⁹, dat monitoringorganisaties ontbreken in deze buurten. Ze voegt toe dat er geen bescherming van de overheid is. De politie volgt gerapporteerde wantoestanden en moorden niet op. Het is moeilijk om te achterhalen wat de precieze situatie is in de buitenwijken waar Darfoeri en Nuba wonen want er is geen organisatie die deze wijken monitort.¹⁸⁰

Albaqir Mukhtar, directeur van KACE, stelt in een onderhoud met Cedoca in februari 2021 dat Darfoeri en Nuba een verhoogd risico lopen op een hardhandige behandeling wanneer ze in contact komen met veiligheidsdiensten:

"If they [Darfuri and Nuba] come across the law enforcement agencies they are more likely to face discrimination, the police for instance, they will probably treat them in a harsher way than their northern counterparts in society – these institutions have been built on racial discrimination which was the policy of the former regime."¹⁸¹

Bushra Gamar van HUDO wijst tijdens een onderhoud met Cedoca op 5 februari 2021 op de harde aanpak die veiligheidsdiensten erop nahouden in hun omgang met Darfoeri en Nuba :

"The government – police – usually criminalizing them without any crime. [...] and they are treated harsh. I have one example of last December – African man from Nuba was killed by police in Atbara while implementing arrest of him, other one died in Khartoum on the same month after having been interrogated under torture by police."¹⁸²

Hij voegt toe:

"The mentality of the government and the ruling groups has not changed since they are the same group with the same mindset as before the revolution. The dominant mentality in Sudan culture is discriminative and racist in favour of Arab ethnicity, so to be changed it needs generations time.

In Khartoum there is a kind of slight change, it is done because the international community is looking at Khartoum and the ruling group needs to furbish their reputation. But when we talk about the African groups in Khartoum, it is still the same. However, the military component within the transitional government is al-Bashir's security committee, everything is there, if we talk about NISS, it is still there. Adding to that, now we have RSF in to Khartoum holding official and political roles within the government. Recently, you may not hear about arrests anymore, except here and there, such as the activist that has been killed by torture under RSF arrest. But there are many disappearances. Disappearances are rising in Khartoum. [...] Because people are poor, illiterate and do not know their rights, they fear the police – the people in the black belt do not dare to report disappearances and we do not know the actual number of disappearances."¹⁸³

In de geraadpleegde bronnen vond Cedoca geen verdere indicatie van een stijgend aantal verdwijningen in Khartoem in de periode april 2019 – maart 2021, afgezien van de verdwenen personen tijdens de revolutie vanaf december 2018, bij het gewelddadige optreden tegen de *sit-in* in

¹⁷⁹ Elnour M., mensenrechtenadvocaat, telefoongesprek, 26/02/2021

¹⁸⁰ Crowther M., uitvoerend directeur Waging Peace, telefoongesprek, 22/02/2021

¹⁸¹ Mukhtar A., directeur KACE, telefoongesprek, 19/02/2021

¹⁸² Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

¹⁸³ Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

Khartoem op 3 juni 2019 en het neerslaan van demonstraties in juni en juli 2019.¹⁸⁴ Massagraven die in november 2020 gevonden werden zijn gelinkt aan deze verdwijningen.¹⁸⁵

Salma Abdalla schrijft in een e-mail van 5 maart 2021 aan Cedoca dat een van de eerste vragen die veiligheidsdiensten stellen bij arrestaties en ondervragingen de stam en afkomst van de persoon is :

“Recruitment of security service personnel ensures to employ those [whjo] identify as Arabs or sympathize with the agenda of the ruling party. Members of security services are indoctrinated to identify and repress potential threats [against] the state including rebel and armed groups from Darfur, South Kordofan or Blue Nile. [...] During interrogations by security service or police, it is very common that the first question the detainee is usually asked is to identify their tribe. This question is used by security personnel to assess, detect and single out potential threats [against] the state. Those who identify as non-Arabs from Darfur, South Kordofan or Blue Nile are met with suspicion and often accused of belonging to rebel armed groups, which makes them vulnerable to torture and sever punishment. If the security service officer identifies the detainee to be Arab, their chances to survive torture and punishment is much higher than a non-Arab detainee in the same room. Family name, birthplace or mastering the northern dialect are tools to profile them ethnically.”¹⁸⁶

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken schrijft in het algemeen ambtsbericht over Soedan van maart 2021 dat er in de media daterend van na de matchwisseling in augustus 2019 geen berichten te vinden zijn van slechtere behandeling en gerichte arrestaties en detenties van niet-Arabische Darfoeri in Khartoem.¹⁸⁷

Het Upper Tribunal wijst er in haar arrest van 1 september 2020 op dat incidenten zoals arrestaties, detenties of mishandeling van Nuba niet van die aard zijn en onvoldoende talrijk zijn om te concluderen dat alle Nuba een reëel risico lopen op vervolging of ernstige mishandeling. Het Upper Tribunal concludeert in datzelfde arrest dat het risico op vervolging en ernstige mishandeling voor een individu gebaseerd is op het vormen van een vermeende politieke bedreiging voor het (voormalige) regime. De Nuba-afkomst van een persoon kan een vermoeden kunnen wekken van steun voor rebellengroepen, maar vormt op zichzelf geen risico vormen om als een bedreiging te worden gezien en arrestatie, detentie of mishandeling te moeten vrezén.¹⁸⁸

Verschillende bronnen geven aan dat er sinds augustus 2019 meer ruimte is voor vrijheid van meningsuiting.¹⁸⁹ Volgens het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken is er evenwel een verschil tussen het uiten van kritiek tegen de civiele dan wel de militaire component van de regering. Waar de burgerlijke component geen actie onderneemt tegen kritiek door burgers en activisten, leidt kritiek gericht tegen de militaire component (SAF, RSF of politie) van de transitieregering wel tot acties.¹⁹⁰ Albaqir Mukhtar, directe van KACE, wijst op de gewonnen vrijheden:

“Incidents after the revolution are far less in numbers than before. Before the revolution there was impunity, before the revolution there was secrecy, and now there is more transparency, any

¹⁸⁴ Radio Dabanga, 09/08/2019, [url](#); ACJPS, 20/10/2020, [url](#)

¹⁸⁵ Radio Dabanga, 12/11/2020, [url](#); MEMO, 12/11/2020, [url](#)

¹⁸⁶ Abdalla S., e-mail, 05/03/2021

¹⁸⁷ Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 84, [url](#)

¹⁸⁸ Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, pp. 34-36, [url](#)

¹⁸⁹ Freedom House, 04/03/2020, [url](#); USDOS, 02/2020, [url](#)

¹⁹⁰ In september 2019 werd de mensenrechtenverdediger uit Darfoer, bekend als Ibrahim Showtime, omvergereden door een militair voertuig. Volgens een vertrouwelijke bron was de GIS vermoedelijk verantwoordelijk voor de aanrijding. Ibrahim Showtime kwam op voor de rechten van Darfoeri en jongeren. Hij publiceerde online artikelen en vlogs. In 2020 werd Ibrahim Showtime gearresteerd voor belediging van de politie. Er werd geen aanklacht tegen hem ingediend. Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 82 en p. 88, [url](#)

incident will go viral, it will be dealt with in the media, since the media is far more free than before, even national tv can be critical for the sovereign council for example."¹⁹¹

De Soedanese journalist en veiligheidsanalist geeft tijdens een onderhoud met Cedoca aan dat het aantal incidenten daalt sinds de NISS is ontbonden:

"Despite these violations, however, it is important to note that the level of crackdown against the groups from the marginalised regions has decreased in places such as Khartoum and major urban areas outside the conflict regions. This is largely due to the dissolution of the former National Intelligence and Security and Service (NISS) which systematically persecuted members of the ethnic groups coming from the conflict areas. The current transitional government took measures to halt these violations by delegating the power of arrest and detention to the Sudanese police. The police should only detain persons and hold them in custody on legal grounds. [...] However, the military component whose leading members belonged to old regime, continue to commit violations against non-Arab persons. These violations, albeit in narrower scale than before, are still being carried out by the Sudanese military factions and security units."¹⁹²

2.1.5. Situatie van specifieke profielen in Khartoem

Op de vraag welke profielen het meest te maken krijgen met discriminatie, antwoordt de onafhankelijke journalist en expert inzake Soedan op 2 maart 2021 per e-mail het volgende :

"Non-Arab still face discrimination. Christians even more. But for political/students/activists/NGO-personnel/alleged supporter of rebel movements, it's better than before the revolution. Supporters of groups non-signatory to Juba, notably Fur supporters of Abdelwahid and 2 areas supporters of Abdelaziz, are likely to face discrimination, including from rebels signatory to Juba."¹⁹³

De voorzitter van een Soedanese vrouwenorganisatie stelt daarover in een onderhoud met Cedoca op 25 februari 2021 het volgende :

"Definitely university students who are poor and come to the center, they experience discrimination, lack of access to resources. The education institution does not offer any support, they are on their own, and there is consistent protest and lack of engagements by state officials in hearing them. [...]

They [alleged supporters of rebel movements] are not openly persecuted. I am not aware of any recent case – that is, in the past few months. There are public debates being held, people can speak out nowadays. [...]

At the moment those people [people working for ngo's, working in the humanitarian field trying to get help to the conflict areas] do not face any problems. We have space, we are able to talk. We are able to criticize openly. The situation is volatile, we do not know for how long we will be able to talk freely. The biggest threat is the continuity of insecurity in conflict areas and the very systemic persecution of poor people."¹⁹⁴

De oprichter van een persorganisatie in het Nuba-gebergte verwijst naar christenen en vrouwen als groepen die meer risico lopen op discriminatie in Soedan. Daarnaast wijst hij op de situatie van activisten:

¹⁹¹ Mukhtar A., directeur KACE, telefoongesprek, 19/02/2021

¹⁹² Soedanese journalist en veiligheidsanalist woonachtig in Brussel, e-mail, 12/02/2021

¹⁹³ Onafhankelijk journalist en expert inzake Soedan, e-mail, 02/03/2021

¹⁹⁴ Voorzitter Soedanese vrouwenorganisatie, telefoongesprek, 25/02/2021

"The activist community are watched and are experiencing some similar attacks like the Nuba and Darfuri have experienced before although there are differences. Nuba and Darfurians are ethnic groups that have been attacked while activists are specifically attacked for their political views."¹⁹⁵

Dit hoofdstuk zoomt in op drie specifieke profielen binnen de Darfoeri en Nuba gemeenschappen die mogelijk discriminatie ondervinden in Soedan, namelijk vrouwen, christenen en studenten/jongeren.

2.1.5.1. Vrouwen

In een rapport van 2015 beschrijft de ngo NMP de levensomstandigheden van ontheemde vrouwen en kinderen, waarvan velen van Nuba-origine, in Khartoem. Ze leven in extreme armoede, velen belanden in een situatie van dwangarbeid en ondergaan mishandeling. Duizenden Nuba-kinderen leven op straat.¹⁹⁶ USDOS geeft in 2018 aan dat ontheemde vrouwen en meisjes in het bijzonder kwetsbaar zijn voor huishoudelijke en seksuele slavernij.¹⁹⁷ Verscheidene bronnen verwijzen voorts naar de Public Order Act en hoe die wet vooral vrouwen criminaliseert. Onder de regering van voormalig president al-Bashir vormen vrouwen uit de *black belt* die werkzaam zijn in de informele sector als theedames, handelaars, waterverkopers enzovoort, het doelwit van de veiligheidsdiensten. Vrouwelijke straatverkopers zijn kwetsbaar voor opruimacties door de Public Order Police (POP), opsluiting, boetes en pesterijen. Materiaal wordt routinematig in beslag genomen. Theedames worden daarnaast vaak beschuldigd van prostitutie of spionage voor de rebellengroepen in Darfoer of het Nuba-gebied, beschuldigingen die uitsluitend op hun etniciteit zijn gebaseerd.¹⁹⁸

De RSF en het leger doden een aantal theeverkopers, geassocieerd met de protesten eind 2018 en begin 2019, tijdens de onderdrukking van demonstranten op 3 juni 2019. De RSF en het leger gebruiken ook seksueel geweld tegen vrouwelijke demonstranten.¹⁹⁹ In augustus 2019 vertellen Soedanese activisten aan HRW dat 17 mensen vermist blijven sinds 3 juni 2019, waaronder vrouwen die als thee- of voedselverkooper werkten in en nabij de *sit-in*.²⁰⁰ Een vrouwenvakbond in Khartoem verklaart in juni 2019 dat ongeveer 5.000 vrouwelijke verkopers het slachtoffer geworden zijn van seksueel geweld en ander misbruik door leden van de RSF en de veiligheidstroepen.²⁰¹ De oprichter van een persorganisatie in het Nuba-gebied deelde Cedoca hierover het volgende mee:

"Women are targeted. During the protests many soldiers took advantage and there was a lot of rape – shaming of women – this racist idea, they did not see it as a big deal to rape a women from these communities. Sexual violence is very common but hard to talk about. If a women was involved in the revolution, the chance she has experiences with sexual violence are high."²⁰²

De overgangsregering heeft wijzigingen doorgevoerd die de positie van vrouwen in Soedan verbeteren. Bij het afsluiten van deze Focus is het te vroeg om de effecten van deze wijzigingen op de positie van Darfoeri en Nuba vrouwen, en vrouwen in het algemeen, te beoordelen.²⁰³

Op 29 november 2019 heeft de overgangsregering in Soedan de Public Order Act vernietigd.²⁰⁴ Toch meldt Dame Rosalind dat vrouwen in de buitenwijk van Khartoem, veelal Nuba-vrouwen, nog steeds het doelwit zijn van de handhaving van de wet op de openbare orde.²⁰⁵ Het Darfur Network for

¹⁹⁵ Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, telefoongesprek, 05/02/2021 en e-mail, 20/02/2021

¹⁹⁶ NMP, 04/2015, p. 4, [url](#)

¹⁹⁷ USDOS, 28/06/2018, [url](#)

¹⁹⁸ Mada Masr, 21/05/2019, [url](#); Waging Peace (Crowther M.), 01/2019, pp. 4-5, [url](#)

¹⁹⁹ HRW, 17/11/2019, [url](#); Radio Dabanga, 03/10/2019, [url](#); BBC, 15/06/2019, [url](#); TNH, 06/06/2019, [url](#)

²⁰⁰ HRW, 17/11/2019, [url](#)

²⁰¹ SIHA, 08/07/2019, [url](#)

²⁰² Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, telefoongesprek, 05/02/2021

²⁰³ Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 69, [url](#)

²⁰⁴ Radio Dabanga, 29/11/2019, [url](#); ARC, 05/02/2020, p. 34, [url](#); MEMO, 30/11/2019, [url](#)

²⁰⁵ Waging Peace (Crowther M.), 01/2019, pp. 4-5, [url](#); Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, p. 42, [url](#)

Monitoring and Documentation (DNMD) bericht over de arrestatie door de POP op 13 augustus 2020 van een 36-jarige vrouw uit de wijk Hajj Yousef in Khartoem wegens het bezit van alcohol. Volgens hetzelfde artikel werden na de wetwijzigingen van juli 2020 - in het bijzonder de wijzigingen aan artikels 78 en 79 van de Criminal Law Act van 1991 aangaande het brouwen, bezitten en verkopen van alcohol voor/aan moslims²⁰⁶ - toch meer dan vijftig christelijke vrouwen veroordeeld voor de verkoop van alcohol.²⁰⁷

Organisaties uit het maatschappelijk middenveld bekritisieren voorts de wetwijzigingen van de overgangsregering als onvoldoende en vaag waardoor vrouwen (en mannen) nog steeds veroordeeld kunnen worden tot zware straffen, waaronder lijfstraffen en de doodstraf. Voorts geven de organisaties aan dat verschillende wetten uit het Strafwetboek, de Personal Status Law en de Evidence Law onveranderd zijn gebleven.²⁰⁸

De Soedanese mensen- en vrouwenrechtenactiviste Waad Bahjat wordt in november 2020 gearresteerd omwille van een video die ze via livestream op Facebook verspreidde en waarin ze toont hoe soldaten van de SAF vrouwen lastig vallen nabij een tankstation in Khartoum.²⁰⁹

2.1.5.2. Christenen

Volgens DFAT maakt de christelijke gemeenschap, voornamelijk woonachtig in Khartoem, de Nuba Mountains en in het noorden van het land, ongeveer drie procent uit van de totale bevolking.²¹⁰ De voormalige Soedanese regering beschouwde en promoveerde de Arabische moslimidentiteit dertig jaar lang als dé Soedanese identiteit.²¹¹ Mossaad Mohamed Ali, directeur van ACJPS, legt uit hoe de kwestie van religieuze vrijheid samenhangt met heersende visie omtrent de Soedanese identiteit en de islamistische agenda van het voormalige regime:

"The issue of religious freedom is bound up with broader social debate about Sudanese identity. Although there is tremendous ethnic and religious diversity in Sudan, the regime has articulated a vision of Sudanese identity as Muslim and Arab and expresses hostility to those who challenge that identity. This also includes Muslims who espouse more heterodox versions of Islam and disagree with the implementation of Islamic law, including corporal punishment. [...]

The contestation surrounding the implementation of Islamic law, particularly for non-Muslims, was a central part of the North-South civil war which ravaged for over twenty years. [...]

Since the end of the interim period and the succession of South Sudan in 2011, however, the space offered for diversity of religious practice and belief has been narrowed as the government has sought to pursue its Islamist agenda with new energy."²¹²

Antropoloog en onafhankelijk onderzoeker Enrico Ille ziet in 2018 zowel vormen van systematische als van situationele discriminatie tegen christenen in Khartoem:

"An even more complicated issue is Christianity, especially since not all Nuba are Christians (actually only a small minority) and not all Christians are Nuba. [...] there are clear patterns of discrimination against Christians that have been highlighted in several reports and journal articles. Some of this discrimination is systemic - such as the removal of allowing Sunday to be made a

²⁰⁶ De overgangsregering voert in juli 2020 een aantal wijzigingen door in de Criminal Law Act van 1991, de Criminal Procedure Act van 1991 en de National Security Act van 2010. Voor meer info zie REDRESS, 07/2020, [url](#)

²⁰⁷ DNMD, s.d. [2020], [url](#)

²⁰⁸ SIHA, 12/08/2020, [url](#); The Criminal Law Blog, 18/05/2020, [url](#); Ayin Network, 07/08/2020, [url](#); CMI, 07/2020, [url](#); Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 70, [url](#)

²⁰⁹ Radio Dabanga, 14/01/2021, [url](#)

²¹⁰ Australian Government - DFAT, 27/04/2016, pp. 36-37, [url](#)

²¹¹ IRRI, 09/2016, p. 18, [url](#)

²¹² Ali M. M., executive director ACJPS, e-mail, 24/09/2018

holiday in Christian-majority schools, some is situational - such as the targeting or even destruction of churches in specific neighborhoods, some is a combination - such as the observation of some Christian institution by security forces (in my own neighborhood in Omdurman, for instance, in front of a Catholic clinic), or the judiciary's and police's weak support or even open rejection of protests against the expropriation of church land property for the sake of private investors."²¹³

Ook de linguïste, antropologe en Soedan-onderzoekster waarmee Cedoca in 2018 contact opnam, en die omwille van veiligheidsredenen anoniem wenst te blijven, merkt op dat religieuze, etnische en politieke kenmerken vaak verweven zijn:

"A portion of Nuba people are Christian, and Christianity is linked with a troubled status in Sudan. [...] But, in short, being Christian has been cause for specific attacks against churches, and Christian communities struggle to obtain rights to worship, building permits for churches etc. Historically, there have been periods of crackdown when even praying took place in secret because the governments' tolerance for religious pluralism deceased (e.g. during the 1990s) and in 2011-2013. Being Christian has become linked with being in the opposition since the majority of South Sudan is Christian and those whose political affiliations tend towards the SPLA, can be Christian. Of course, there are plenty of Nuba Muslims as well, however, even those supporting the SPLA/SPLA-N."²¹⁴

Vrijheid van godsdienst is verankerd in de interim-grondwet van augustus 2019, net als in de interim-grondwet die gold tijdens de regering van voormalige president al-Bashir.²¹⁵ De interim-grondwet van augustus 2019 identificeert de islam niet langer als de Soedanese religieuze voorkeur en de sharia niet langer als de grond voor wetgeving. De grondwet van augustus 2019 verbiedt onvrijwillige bekering, discriminatie op grond van godsdienst en aanzetting tot religieuze haat in de media.²¹⁶ Kort na zijn aantreden in september 2019 kondigde premier Abdalla Hamdok aan dat de transitieregering discriminatie op grond van religie zou aanpakken. De vertegenwoordiging van christelijke gemeenschappen binnen de regering is verbeterd, onder andere door de zetel van de koptische vrouw Raja Badul Masih in de Soevereine Raad.²¹⁷ Van 1999 tot 2018 stond Soedan bij het United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF) op de lijst van *Country of Particular Concern* waar de godsdienstvrijheid "systematisch, voortdurend en vergaand wordt geschonden". Eind december 2019 verplaatste de VS Soedan naar de lichtere categorie van *Special Watch List*.²¹⁸ In februari 2020 bezocht USCIRF Soedan en stelde vast dat de overgangsregering een einde had gemaakt aan de meest flagrante vormen van religieuze onderdrukking van het voormalige regime.²¹⁹

Op 10 juli 2020 schafte de Soevereine Raad van Soedan officieel de doodstraf af voor afvalligheid.²²⁰ De regering voerde, voor zover bekend, geen wijzigingen door met betrekking tot de artikelen die blasfemie verbieden.²²¹

De organisatie Christian Solidarity Worldwide (CSW) rapporteert in mei 2020 dat, ondanks positieve ontwikkelingen, verschillende zorgen blijven bestaan ten aanzien van religieuze minderheidsgroepen, zoals het afbranden van kerken, bedreiging en strafrechtelijke vervolging van kerkleiders.²²²

²¹³ Ille E., antropoloog en onafhankelijk onderzoeker bij LOST Research Network, e-mail, 29/10/2018

²¹⁴ Linguïst, antropologe en Soedan-onderzoekster, e-mail, 08/11/2018

²¹⁵ The East African, 26/08/2019, [url](#)

²¹⁶ Freedom House, 04/03/2020, [url](#); USDOS, 06/2020, [url](#)

²¹⁷ USDOS, 10/06/2020, [url](#)

²¹⁸ USDOS, 10/06/2020, [url](#); USCIRF, 04/09/2020, [url](#)

²¹⁹ USCIRF, s.d. [2020], [url](#)

²²⁰ Radio Dabanga, 13/07/2020, [url](#); BBC, 12/07/2020, [url](#); Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, pp. 39-40, [url](#)

²²¹ Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, pp. 61-63, [url](#)

²²² Een gebouw van de Sudanese Church of Christ (SCOC) in Jabarona in Khartoem werd in december 2019 en drie keer in januari 2020 aangevallen. Leiders van de kerken werden meermaals bedreigd door moslimextremisten in

Het Britse Upper Tribunal haalt aan dat er voorbeelden zijn van christenen in Khartoem die te maken kregen met intimidatie en beperkingen om hun geloof te volgen. Religie was, vooral voor christenen, een bijkomende risicofactor maar op zich is er geen sprake van vervolging of ernstige mishandeling van christenen *an sich*, aldus het Upper Tribunal in september 2020.²²³

2.1.5.3. Studenten en jongeren

Verscheidene bronnen geven aan dat studenten afkomstig uit Darfoer en het Nuba-gebergte onder het voormalige regime van al-Bashir discriminatie ondervonden.²²⁴ Alle geraadpleegde bronnen zijn het erover eens dat kritische studenten het risico liepen door de veiligheidsdiensten te worden gevolgd en gearresteerd.²²⁵ Zowel de veiligheidsdiensten als regeringsgezinde studenten bespioneerden de Darfoeri studenten. Talrijke bronnen wijzen erop dat Darfoeri studenten - maar ook Nuba studenten - ervan verdacht worden sympathie te hebben voor rebellenbewegingen.²²⁶ Amnesty International (AI) wijdt in januari 2017 een rapport aan de situatie van de niet-Arabische Darfoeri studenten in Khartoem en schrijft dat tussen 2003 en 2016 zeker 10.000 Darfoeri studenten zijn opgepakt en gevangen gezet door de veiligheidsdiensten.²²⁷

De transitieregering ontbond voor de opening van het schooljaar in oktober 2019 in het hoger onderwijs de studentengroepen gelieerd aan de voormalige regeringspartij National Congress Party (NCP). Hamdok ontsloeg daarnaast 28 rectoren en 35 vice-rectoren, waarvan velen verbonden waren met de NCP. Toch bleven universiteiten en hogescholen plaatsen van conflict doorheen 2019. Studenten die verbonden waren aan de NCP vielen eind oktober 2019 op de Alzaiem Alazhari-universiteit een groep studenten aan die de transitieregering ondersteunden. Hierbij vielen 27 gewonden.²²⁸ In november 2019 demonstreerden Darfoeristudenten tegen hun racistische behandeling door de universiteit in Dongola (Northern State).²²⁹

De oprichter van een persorganisatie in het Nuba-gebergte geeft aan geen bewijzen te hebben dat Nuba die studeren of gestudeerd hebben nog steeds een doelwit zijn van de veiligheidsdiensten zoals onder het voormalige regime het geval was:

"In the past, educated Nuba definitely were [a target of discrimination and persecution]. I know stories and names of people that have been executed, always the educated people. The former regime and military always saw educated people from these areas speaking about liberation, as a threat. In the past there is a history of searching for these people and killing or arresting them. Currently I do not have evidence that this is still going on but it is possible."²³⁰

Het Upper Tribunal stelt in haar arrest van 1 september 2020 dat de Darfoeri of Nuba identiteit van een student een relevante factor is bij het bepalen van het risico op vervolging of ernstige mishandeling.²³¹

de buurt. In februari 2020 staken onbekende daders een kerk van de SCOC in brand in Omdurman. CSW, 01/05/2020, [url](#); Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, pp. 61-63, [url](#)

²²³ Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, pp. 39-40, [url](#)

²²⁴ DIS, UK Home Office, 01/08/2016, p. 30, [url](#); Al Fanar Media, 04/07/2017, [url](#); NMP, 04/2015, p. 6, [url](#); ACJPS, 04/2017, p. 23, [url](#); Democracy First Group, 01/10/2018, [url](#)

²²⁵ Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, p. 35, [url](#); USDOS, 03/03/2017, [url](#); AI, 22/02/2018, [url](#); UNHRC, 27/07/2017, p. 6, [url](#); HUDO, 11/02/2018, p. 10, [url](#)

²²⁶ DIS, UK Home Office, 01/08/2016, pp. 10, 19, 33, 81, 113 ff., [url](#); AI, 01/2017, pp. 22-25, [url](#); Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, pp. 46-48, [url](#); NMP, 04/2015, p. 6, [url](#)

²²⁷ AI, 01/2017, [url](#)

²²⁸ Freedom House, 04/03/2020, [url](#); Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 66, [url](#)

²²⁹ Freedom House, 04/03/2020, [url](#); Radio Dabanga, 29/11/2019, [url](#)

²³⁰ Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, telefoongesprek, 05/02/2021

²³¹ Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, pp. 38, [url](#)

Dame Rosalind schrijft in oktober 2019 dat Nuba jongeren in de arme buitenwijken van Khartoem en Omdurman gerekruteerd worden door de RSF. Tribale leiders worden genereus betaald door Hemeti om aan rekrutering voor de RSF mee te werken en doen dit in hun herkomstregio en binnen de eigen gemeenschap in Khartoem.²³² De oprichter van een persagentschap in het Nuba-gebergte haalt eveneens rekrutering door de RSF en de SAF aan. Hij zegt hierover het volgende:

"Recruitment of people from the Nuba Mountains in the army and the RSF is a big issue, especially if conflict in the regions starts again. The RSF is known to grab youngsters – people without family members for example – and to force them to go and fight their own people. [...] RSF is mostly made up by Darfuri/Nuba and Blue Nile people. [...] It [forced recruitment] happens in any place where they [forced recruits] can be taken without repercussion."²³³

Cedoca vond in de geraadpleegde bronnen geen informatie over gedwongen rekrutering door de RSF in 2020 en 2021.²³⁴ Dit neemt niet weg dat gedwongen rekrutering mogelijk gebeurt buiten het zicht van waarnemers en media. De RSF zouden in mei 2019 kindsoldaten hebben gerekruteerd, aldus USDOS.²³⁵ Een rapport van Small Arms Survey, uitgebracht in juni 2020, suggereert dat de RSF ook rekruteren onder niet-Arabische Darfoeri's, voornamelijk uit de Zaghawa-groep. Volgens een in dit rapport geciteerde lokale bron willen niet-Arabieren sinds de verwijdering van Bashir lid worden van de RSF, vooral omwille van financiële redenen.²³⁶

2.2. Elders in Soedan

De conflicten in Darfoer en de Two Areas veroorzaken interne ontheemding. Veel ontheemden vestigen zich in andere delen van hun herkomstregio's, al dan niet in vluchtelingenkampen, of trekken naar Khartoem. Anderen vestigen zich in andere delen van Soedan of in het buitenland. Dit hoofdstuk gaat in op de situatie van Darfoeri en Nuba in andere delen van Soedan, buiten de hoofdstad. De geraadpleegde bronnen bevatten weinig tot geen informatie over dit onderwerp.

Geir Skogseth deelt Cedoca in een mail van 5 oktober 2018 mee dat een aanzienlijk aantal Nuba in de staten Sennar en Nile wonen:

"It's clear from IOM's 2006 household survey that Nubans also form a significant share of IDP households in states outside of Khartoum not currently seeing armed conflict, with the share of IDP households identifying as Nuba varying between 13,6 % in Sennar state and 67,2 % in Nile state"²³⁷.²³⁸

UK Home Office schrijft na de *fact finding*-missie van augustus 2018 dat geraadpleegde bronnen aangeven dat veel Darfoeri in de staat Gezira werken als landarbeiders. Gezira is een landbouwgebied op ongeveer 20 km van Khartoem met een bevolking van meer dan 4 miljoen mensen, waarvan 25 % uit Darfoer afkomstig is. Velen behoren tot Afrikaanse stammen zoals de Tama, Bergo, Gimir, Tongor, Salamat, Fur en Zaghawa, evenals een aantal Arabische stammen.²³⁹

Tijdens een gesprek met Cedoca op 5 februari 2021 geeft Bushra Gamar van HUDO aan dat Darfoeri en Nuba zich buiten Khartoem onder meer in de steden zoals Port Sudan, Atbara en Kosti, en in de

²³² Report of Dame Rosalind Marsden dated 09/10/2019, annex to Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, pp. 90, [url](#)

²³³ Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, telefoongesprek, 05/02/2021

²³⁴ Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, [url](#); ARC, 03/2021, p. 40, [url](#)

²³⁵ USDOS, 25/06/2020, [url](#)

²³⁶ Small Arms Survey, 06/2020, [url](#)

²³⁷ Skogseth G. verwijst naar volgende publicatie: IOM, 09/2006

²³⁸ Skogseth G., Soedan-expert Landinfo, e-mail, 05/10/2018

²³⁹ UK Home Office, 11/2018, p. 17, [url](#)

staten El-Gadaref (Al-Qadarif) en Gezira vestigen. Hij concludeert dat Darfoeri en Nuba zich vestigen op die plaatsen waar een grote vraag is naar handenarbeid:

"You can find Nuba and Darfuri in the whole of Sudan. The Nuba are working in the business of loading and unloading. That is why they are present in Port Sudan in big numbers. They are also present in Atabara where they do labor work in the railway corporation. Many Nuba live in Medani, a town 136 km outside of Khartoum.

You find Darfuri in El-Gadaref working as labourer at businesses and in agriculture. In El Gezira, there is also a big agricultural projects [sic] where Darfuri are working as laborers. Most of Darfuri and Nuba there stay in camps (known by name of *kanabi*) within the agricultural fields. Now, the residents of these camps, some fifth generation laborers, are demanding basic rights and have formed the Kanabi coalition. There are many conflicts witnessed between African and Arab groups in these regions in which some camps were burnt by the Arab groups.

In North Sudan, you can find Darfuri and Nuba only in small amount (beyond Atbara, in Karima Dongula etc.)

Generally, you will find Darfuri and Nuba where the manual labour is needed like in Kosti and Rabak of White Nile State, attracted by the work in Kenana and Assalaya sugar companies farms."²⁴⁰

De oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains verwijst eveneens naar werkgelegenheid:

"In El Obeid there are many Nuba, in Kosti too [...] They settle there for work and family. El Obeid is closer to the Nuba Mountains. There is movement and trade between Kosti and the cities in the Nuba Mountains. People can travel there with motorbike."²⁴¹

Darfoeri en Nuba organiseren zich binnen hun eigen gemeenschap en leven geïsoleerd, stelt Bushra Gamar. De rijke Darfoeri en Nuba vestigen zich ook wel in residentiële wijken.

"Everywhere they live/settle, they organize as a community, living together, somehow isolated. The small numbers among them in town or residential areas are the wealthy people."²⁴²

De Soedanese journalist en veiligheidsanalist vertelt Cedoca in een onderhoud op 12 februari 2021 dat Darfoeri en Nuba raciale profilering ondervinden. Deze viseert soms individuen, zoals bij arbitraire detentie en bij grof taalgebruik, maar richt zich soms ook tegen een volledige gemeenschap zoals het geval was in El-Gadaref en Kassala:

"Generally speaking [...] [they] have been subjected and more likely to be subjected to racial profiling (for being non-Arab), arbitrary detention, torture and death. While civil society activists, journalists and bloggers alike face high threats by virtue of their involvement in pro-rebel/opposition activities, members of these groups are sometimes targeted collectively on racial ground. Examples of such treatment are manifested by attacks against the Nuba people of South Kordofan in the eastern region in the cities of Al-Qadarif and Port Sudan and Kassala. The Nuba members were viewed as 'outsiders' by the indigenous inhabitants in the cities during a cycle of intercommunal violence between July 2019 and October 2020. The government security authorities remained passive towards the violence and did little to stop acts of killings, looting and burning of homes."²⁴³

In mei 2020 raken mensen van de Beni Amer- en de Habab-stammen slaags met mensen afkomstig uit het Nuba-gebergte in Kassala. Daarbij komen acht mensen om het leven en raken 80 anderen gewond. Na verzoeningsgesprekken tussen tribale leiders en de inzet van extra veiligheidspersoneel

²⁴⁰ Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

²⁴¹ Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, telefoongesprek, 05/02/2021

²⁴² Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, telefoongesprek, 05/02/2021

²⁴³ Soedanese journalist en veiligheidsanalist woonachtig in Brussel, e-mail, 12/02/2021

keert de rust terug in de stad.²⁴⁴ Bij het geweld in Port Sudan tussen mensen van de Beni Amer-stam en mensen afkomstig uit het Nuba-gebergte in augustus 2020 komen zeker 25 mensen om het leven. Mensen deden hun beklag over de slechte reactie van de autoriteiten, meldt Radio Dabanga.²⁴⁵ Ook andere contactpersonen verwijzen naar het intercommunale geweld in 2019 en 2020 in Al-Gadaref en Kassala. Albaqir Mukhtar, directeur van KACE, stelt hierover het volgende:

"The situation [for Darfuri and Nuba] is even worse [than in Khartoum], especially in Kassala and Port Sudan– there have been tribal clashes recently, tribalism is high in these regions – there is no rule of law like in Khartoum, and not as much exposure and transparency since it is far from the center."²⁴⁶

De oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains zegt dat andere inwoners van Port Sudan de grote Nuba-gemeenschap in de stad als buitenstaanders beschouwt en dat deze gemeenschap racisme ondervindt, bijvoorbeeld bij de toegang tot gezondheidszorg:

"There are also many Nuba in Port Sudan. When large populations of Nuba left [after the signing of the CPA in 2005], others took some of the areas in the slums [...] When the second war started, in 2011, those people returned to escape the bombing in the Nuba Mountains [...] Recently there was conflict in the east, in Port Sudan. [...]"

Racism stems into health care. Nuba are not necessarily offered place, they are not treated equally as far as care goes within hospitals. Especially in Port Sudan when these issues were ongoing, Nuba wounded in the fighting had the feeling not being treated the same way, or not being treated at all. This goes back to the old racism²⁴⁷

2.3. Behandeling bij terugkeer

De geraadpleegde bronnen bevatten geen of slechts gebrekkige informatie over de behandeling van terugkerende Soedanezen door de autoriteiten bij terugkeer naar Soedan sinds het aan de macht komen van de overgangsregering in augustus 2019. Deze informatie ontbreekt eveneens wat betreft Darfoeri en Nuba die terugkeren naar Soedan.

Het Britse Upper Tribunal stelde in een zaak van 2016 dat de verzoeker, een afgewezen asielzoeker niet louter op basis van de gedwongen terugkeer of de afwijzing van zijn asielaanvraag risico op ernstige schade loopt. De rechtbank argumenteerde in deze zaak dat, indien er systematisch sprake van problemen zou zijn voor gedwongen gerepatrieerden, dit zou zijn uitgekomen. Het Hof wijst er verder op dat Soedanese vluchtelingen vrijwillig terugkeren in het kader van akkoorden met het Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) en dat dit geen *generalised risk* doet vermoeden.²⁴⁸ In haar arrest van september 2020 beslist het Upper Tribunal dat er geen reëel risico bestaat op vervolging of onmenselijke behandeling in geval van terugkeer van een Nuba naar Soedan - niet in het Nuba-gebergte, in Khartoem of op de luchthaven van Khartoem - enkel en alleen omwille van etniciteit.²⁴⁹ Het is evenwel waarschijnlijk dat een persoon bij terugkeer zou worden ondervraagd over activiteiten sinds hij Soedan heeft verlaten, vervolgt het Upper Tribunal. Afgezien hiervan is er een gebrek aan bewijs dat een uitgeprocedeerde asielzoeker, als deze bij aankomst in Khartoem wordt vastgehouden, de aandacht zou wekken van de NISS of een behandeling zou ondergaan die hem in

²⁴⁴ Radio Dabanga, 23/09/2020, [url](#)

²⁴⁵ Radio Dabanga, 12/08/2020, [url](#)

²⁴⁶ Mukhtar A., directeur KACE, telefoongesprek, 19/02/2021

²⁴⁷ Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, telefoongesprek, 05/02/2021

²⁴⁸ Upper Tribunal, 14/04/2016, par. 198, 222, 250, [url](#)

²⁴⁹ Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, pp. 61, [url](#)

gevaar zou brengen, louter vanwege het feit dat hij asiel heeft aangevraagd in het buitenland, aldus het Hof.²⁵⁰

Tussen 31 augustus 2019 en 26 februari 2021 assisteerde IOM bij de vrijwillige terugkeer van 1.308 Soedanese migranten. De overgrote meerderheid van de terugkeerders kwamen uit Libië, Egypte, Niger en Tsjaad. Drie personen die IOM assisteerde, keerden terug uit Europese landen, meer bepaald België, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk.²⁵¹ Daarnaast keerden twintig personen in 2020 vanuit Nederland vrijwillig terug naar Soedan. In het jaar 2019 waren dat er twaalf en in 2018 dertien. Tussen augustus 2019 en december 2020 zijn geen personen gedwongen gerepatriëerd vanuit Nederland naar Soedan. Openbare cijfers van gedwongen en vrijwillige terugkeer uit andere landen ontbreken. Een vertrouwelijke bron verklaarde aan het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken dat er in de verslagperiode vanuit Duitsland twee tot drie gevallen van gedwongen terugkeer plaatsvonden. Volgens de bron werden er geen onregelmatigheden vastgesteld en konden de terugkeerders de luchthaven zonder problemen verlaten.²⁵²

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken stelt in haar ambtsbericht van maart 2021 dat problemen met terugkeerders niet of nauwelijks gesignaleerd zijn maar dat dit niet wil zeggen dat terugkeerders geen problemen kunnen ondervinden. Zo waren er enkele berichten van ondervragingen, detentie en mogelijke afpersing bij terugkeer naar Soedan.²⁵³

Volgens Christian Solidarity Worldwide keerde de Soedanese christelijke zakenman Ashraf Samir Mousad Obid op 27 januari 2020 terug naar Soedan nadat hij in 2015 het land had onvlucht. Volgens christelijke organisaties vluchtte hij destijds omdat hij werd geïntimideerd door de NISS nadat hij een stuk grond verkocht aan een lokale kerk. De GIS had verzekerd dat alle namen die eerder op de reisbeperkingslijst waren geplaatst, waren verwijderd en dat degenen die het doelwit waren van de voormalige regering van al-Bashir vrij zouden kunnen reizen. Bij aankomst op het vliegveld werd Obid gearresteerd door de GIS en korte tijd later werd hij vrijgelaten. Het ministerie van Binnenlandse Zaken informeerde hem op 30 januari 2020 dat hij Soedan niet mocht verlaten.²⁵⁴

Een artikel van de Franse mediasite Médiapart van februari 2020 maakt melding van drie gevallen van terugkeer vanuit Frankrijk in augustus, november en december 2019. Uit het artikel is op te maken dat de terugkeerders van augustus en december 2019 gedwongen zijn uitgezet onder begeleiding van Franse politieagenten. De drie terugkeerders werden, volgens het artikel, allen op de luchthaven ondervraagd over hun reis naar Europa, contacten in Europa en hun asielverhaal. Volgens het artikel voerde de GIS de ondervraging uit. Een van de drie terugkeerders werd de dag na zijn aankomst gearresteerd en vier dagen vastgehouden. Volgens het artikel onderging deze terugkeerder geen fysiek geweld. Wel werd hij dagelijks twee keer ondervraagd over zijn reis naar Frankrijk en de relaties die hij in Frankrijk onderhield. Het artikel meldde voorts dat deze terugkeerder verdwenen zou zijn.²⁵⁵

Maddy Crowther verwijst in een e-mail aan Cedoca op 15 maart 2021 naar een zaak van een man die naar Soedan terugkeerde in 2018 en daar bedreigd werd en gedwongen werd zich schuil te houden tot begin 2020.²⁵⁶ In haar rapport van januari 2019 *Risks on return for Darfuris in Sudan* schrijft ze hierover:

"I am in contact with a gentleman from a prominent Darfuri tribe who was a member of a Government Ministry when he resided in Sudan. He subsequently had to flee the country. Following his return he was handed by the multiple guards accompanying him to NISS. He has claimed that

²⁵⁰ Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, p. 25, [url](#)

²⁵¹ IOM, s.d. [26/02/2021], [url](#)

²⁵² Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 107, [url](#)

²⁵³ CSW, 01/05/2020, [url](#); Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 108, [url](#)

²⁵⁴ CSW, 01/05/2020, [url](#); Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 108, [url](#)

²⁵⁵ Médiapart, 11/02/2020, [url](#)

²⁵⁶ Crowther M., uitvoerend directeur Waging Peace, e-mail, 15/03/2021

there was rough treatment [...]. In the time since he has essentially been forced into house arrest due to threats made against him by security forces, who have been making regular enquiries as to his whereabouts with known relatives. NISS have told him he cannot leave Khartoum and return to his family in Darfur."²⁵⁷

Deze man werd uiteindelijk teruggehaald door het UK Home Office, dat erkende dat de man ten onrechte was gerepatriëerd. The Guardian gaat in januari 2020 in op de moeilijkheden die de afgewezen asielzoeker en terugkeerder ondervond in Khartoem. De man getuigt over bedreigingen en intimidatie aan het adres van zijn familie en kennissen in de hoofdstad.²⁵⁸ Crowther wijst erop dat de loutere aanwezigheid van veiligheidspersoneel dat een individu vergezelt bij aankomst in de luchthaven dat individu in gevaar brengt. In haar rapport uit januari 2019 geven geïnterviewde Soedanezen aan dat ze liever zouden worden teruggestuurd zonder begeleidende functionarissen om de aandacht niet op zichzelf te vestigen.²⁵⁹

De andere geraadpleegde personen die Cedoca contacteerde in het kader van deze Focus geven aan geen weet te hebben van Soedanezen, al dan niet vrijwillige terugkeerders, die problemen ondervonden op de luchthaven of na aankomst sinds de coup van april 2019 en de vorming van een overgangsregering in augustus 2019.²⁶⁰ Tegelijkertijd geeft Albaqir Mukhtar aan dat dit niet per se wil zeggen dat er zich geen problemen voorgedaan hebben. Zo valt niet uit te sluiten dat bepaalde personen, met een laag profiel en het ontbreken van een sterk en mondig netwerk, problemen ondervinden en dit buiten de aandacht van de actiegroepen en de media blijft.²⁶¹

Volgens een vertrouwelijke bron van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken onderneemt de transitieregering geen actie tegen personen die zich kritisch uitlaten over de transitieregering in het buitenland maar is het wel mogelijk dat individuen, met name degenen gelieerd aan het voormalige regime van al-Bashir, kunnen ingrijpen wanneer iemand terugkeert. De bron gaf desgevraagd aan geen gevallen te kennen van dit soort problemen na het aantreden van de transitieregering.²⁶² Salma Abdalla schrijft in een e-mail van 5 maart 2021 aan Cedoca min of meer hetzelfde:

"The composition, practices and mentality of the security forces continue as it used to be during the former regime, and they are still far from understanding basic principles of human rights. [...] Sudanese nationals (failed asylum seekers or others) who are being forcibly or voluntarily returned to Sudan through Khartoum International Airport fate should be a source of serious concern."²⁶³

In een volgende e-mail van 22 april 2021 voegt ze toe :

"[Failed] asylum seekers, particularly from Darfur and Nuba mountains, are at risk of maltreatment and being discriminated against by security personnel. [...] [The] security service has always been a bigoted entity against the people of Darfur and Nuba mountains. The reforms of the security forces have not been implemented and the discrimination against people from marginalized groups continues to be practiced. Maltreatment by the security forces ranges from harassment, assault, interrogation to torture in detention. There are numerous reports about individuals being killed during 'investigations' in the detention by the security service."²⁶⁴

²⁵⁷ Waging Peace (Crowther M.), 01/2019, p. 36, [url](#)

²⁵⁸ The Guardian, 17/01/2020, [url](#)

²⁵⁹ Crowther M., uitvoerend directeur Waging Peace, e-mail, 15/03/2021; Waging Peace (Crowther M.), 01/2019, pp. 34-51, [url](#)

²⁶⁰ Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 89, [url](#); Voorzitster Soedanese vrouwenorganisatie, telefoongesprek, 25/02/2021; Mukhtar A., directeur KACE, telefoongesprek, 19/02/2021

²⁶¹ Mukhtar A., directeur KACE, telefoongesprek, 19/02/2021

²⁶² Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 89, [url](#)

²⁶³ Abdalla S., e-mail, 05/03/2021

²⁶⁴ Abdalla S., e-mail, 22/04/2021

Vervolgens verwijst Salma Abdalla naar de bekende en uitgebreid gedocumenteerde zaak van Baha Eldeen Nory die stierf in detentie door foltering door RSF-soldaten en naar het geweld tegen vreedzame betogers door veiligheidsdiensten op 3 juni 2019.²⁶⁵ Cedoca vond in de geraadpleegde bronnen en binnen het tijdsbestek van dit onderzoek geen verdere voorbeelden van personen die in detentie omkwamen door geweld vanwege de veiligheidsdiensten in de periode na het aan de macht komen van de overgangsregering in augustus 2019.

Dame Rosalind die in augustus 2019 werd geraadpleegd door het Upper Tribunal argumenteert dat Nuba die terugkomen vanuit het buitenland mogelijks als politiek actief worden gezien en een verhoogd risico lopen op slechte behandeling in Khartoem zolang leden van het voormalige regime actief blijven in de overgangsinstellingen en veiligheidsorganen.²⁶⁶

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken geeft in haar ambtsbericht van maart 2021 aan dat het onduidelijk is of de omstandigheden op Khartoum International Airport zijn veranderd na het aantreden van de transitieregering in augustus 2019. Evenmin is duidelijk of de behandeling door de GIS afwijkt van de behandeling in het verleden door de NISS.²⁶⁷

De Soedanese journalist en veiligheidsanalist die in Brussel woont schrijft in een e-mail van 12 februari 2021 dat terugkeerders met geldige papieren geen problemen zullen ondervinden bij aankomst op de luchthaven in Khartoem:

"The procedures at the airport are somehow standard. If such returnees can produce valid travel documents that authorise entry to the country, they would face no problems. For instance, if a voluntary returnee possesses a temporary travel document or laissez-passer- that is issued to them by a competence Sudanese authority - they could use that to proof their identity at the airport and enter the country."²⁶⁸

De journalist en veiligheidsanalist wijst op de gespannen situatie in februari 2021 die de Soedanese autoriteiten tot extra voorzichtigheid noopt bij de controle van documenten omwille van de vrees voor Somalische of Ethiopische rebellen die Soedan willen binnenkomen:

"It is important to note that the new government in Khartoum is a bit concerned about some nationals from the neighbouring east African, including Somalia and Ethiopia entering the country on fake documents or by falsely claiming to be Sudanese. The fact that many of them speak Sudanese Arabic and look similar in physical features make it hard sometime to identify them. In the wake of the ongoing military confrontation with neighbouring Ethiopia over border dispute, the Sudanese army and its military intelligence in particular are working very closely with the rest of border agencies to screen anyone entering the country. The Sudanese government is also trying to chase and identify hundreds of Ethiopian rebel fighters from the Tigray region who crossed the border into Sudan since October 2020 when they staged a rebellion against the central government in Addis Ababa. All Sudanese borders, including Khartoum Airports are tightly controlled in terms of identity and passport control. For the Airport authorities, it would not be sufficient for someone to claim to be a Sudanese national - specially if they were forced to return to the country without proper documents."²⁶⁹

²⁶⁵ Abdalla S., e-mail, 22/04/2021 en 26/04/2021; ACJPS, 30/12/2020, [url](#)

²⁶⁶ Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 01/09/2020, p. 17, [url](#)

²⁶⁷ Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, 05/03/2021, p. 107, [url](#)

²⁶⁸ Soedanese journalist en veiligheidsanalist woonachtig in Brussel, e-mail, 12/02/2021 en 26/02/2021

²⁶⁹ Soedanese journalist en veiligheidsanalist woonachtig in Brussel, e-mail, 12/02/2021

Samenvatting

Soedan telt bijna 43 miljoen inwoners, waarvan er ongeveer 8 miljoen in de stedelijke agglomeratie Khartoem wonen. Schattingen van het inwonersaantal in de vijf deelstaten van Darfoer lopen van 7,5 tot 10 miljoen mensen. Wat betreft de Two Areas, wordt het inwonersaantal geschat op 1,4 tot 2,5 miljoen mensen in Zuid-Kordofan en iets meer dan 800.000 mensen in Blauwe Nijl.

Khartoem is een snel groeiende stad en kent een toenemende binnenlandse migratie, gedreven door de slechte economische situatie, de centralisatie van diensten in de hoofdstad en de aanhoudende onveiligheid in afgelegen regio's zoals Darfoer en het Nuba-gebergte. Schattingen van het aantal Darfoeri en Nuba in Khartoem variëren van honderdduizenden tot vijf miljoen. Zeker is dat een aanzienlijk aantal Nuba en Darfoeri in Khartoem leeft. Veel ontheemden wonen in arme sloppenwijken aan de rand van de stad, de *black belt*, met nauwelijks infrastructuur voor watervoorziening, elektriciteit, gezondheidszorg of onderwijs.

De gemeenschappen van Darfoeri en Nuba in Khartoem zijn etnisch, sociaal en economisch divers. De geraadpleegde bronnen zijn het over het algemeen eens dat de financiële situatie bepalend is voor de levensomstandigheden, zoals de plaats waar mensen wonen in de stad en hun toegang tot openbare diensten zoals onderwijs en gezondheid. Sommige bronnen wijzen op discriminatie bij de uitreiking van identiteitsdocumenten en op de arbeidsmarkt, waardoor velen in de informele sector terechtkomen. Ze wijzen daarbij in de richting van ambtenaren van het voormalige regime die op post gebleven zijn. Anderen verklaren de moeilijkheden om een job te vinden in de formele sector door de economische crisis, het gebrek aan de nodige vaardigheden en aan een netwerk.

Het Arabische suprematiedenken en de neerbuigende visie ten opzichte van gemeenschappen uit gemarginaliseerde regio's, ingebed bij de traditionele Soedanese elite en diepgeworteld in de Soedanese maatschappij, blijven voortbestaan en het is volgens vele bronnen onwaarschijnlijk dat dit op korte termijn zal wijzigen. De mate en aard van discriminatie waarmee een persoon te maken kan krijgen, hangt af van een combinatie van factoren die met elkaar verbonden zijn en elkaar versterken, zoals etnie, herkomst, netwerk, economische status, politiek of religieus profiel.

Onder het regime van al-Bashir liepen zowel Arabische als niet-Arabische tegenstanders van het Soedanese regime, bijvoorbeeld mensenrechtenactivisten, kritische journalisten, politiek actieve studenten, advocaten, tribale leiders en (vermeende) sympathisanten van rebellenbewegingen, het risico om het slachtoffer te worden van repressie, in het bijzonder door de ondertussen ontbonden NISS. Het is vooralsnog onduidelijk hoe organen zoals de GIS en de RSF de Nuba en Darfoeri behandelen en of de overgangsregering in staat is effectieve controle uit te oefenen op het gedrag van de veiligheidssector. Enkele contactpersonen stellen dat politiek activisme gericht tegen het oude regime een kritische factor is voor persoonlijke onveiligheid, eerder dan etnie of herkomst.

ACJPS heeft na de revolutie van 2019 geen incidenten vernomen van personen die door de veiligheidsdiensten werden vervolgd omwille van hun (vermeende) sympathie of betrokkenheid bij de gewapende rebellen in de conflictgebieden. Een aantal bronnen halen anekdotische meldingen aan van een hardere behandeling door veiligheidsdiensten in de wijken waar Darfoeri en Nuba wonen.

Darfoeri en Nuba elders in Soedan ondervinden mogelijk raciale profilering, die zich soms tegen individuen richt, zoals bij arbitraire detentie en grof taalgebruik, maar soms ook tegen een volledige gemeenschap, zoals bij uitbraken van geweld in Kassala in mei 2020 en Port Sudan in augustus 2020.

De geraadpleegde bronnen bevatten geen of slechts gebrekkige informatie over de behandeling bij terugkeer naar Soedan sinds de overgangsregering in augustus 2019 aan de macht kwam. De geraadpleegde bronnen signaleerden sindsdien nauwelijks problemen met terugkeerders, al waren er wel enkele berichten over ondervragingen, detentie en mogelijke afpersing bij terugkeer naar Soedan. Het is vooralsnog onduidelijk of de omstandigheden op Khartoum International Airport zijn veranderd sinds augustus 2019.

Bibliografie

Rechtstreekse contacten

Abdalla S., postdoctoraal onderzoeker aan de Noorse Universiteit voor Levenswetenschappen, e-mails, 05/03/2021, 08/03/2021, 22/04/2021 en 26/04/2021, salmamohmun@yahoo.com

Ali M. M., uitvoerend directeur ACJPS, e-mail, 24/09/2018, 14/03/2021, info@acjps.org

Crowther M., uitvoerend directeur van Waging Peace, e-mails, 22/02/2021 en 15/03/2021, maddy.crowther@wagingpeace.info, en telefoongesprek, 22/02/2021, +44 20 8191 9237

Elnour M., Soedanese mensenrechtenadvocaat, telefoongesprek, 26/02/2021, mohaned.lawyer@gmail.com

Gamar B., uitvoerend directeur van de ngo HUDO, e-mails, 01/02/2021, 02/02/2021 en 14/02/2021, info@hudocentre.org, en telefoongesprek, 05/02/2021, +256782990495

Ille E., onderzoeker verbonden aan het LOST Research Network, e-mails, 29/10/2018, 01/02/2021 en 15/02/2021, ille@lost-research-group.org

Linguist, antropologe en Soedan-onderzoekster, e-mail, 08/11/2018, contactgegevens niet meegedeeld om de veiligheid van deze bron te garanderen

Mukhtar A., directeur Al-Khatim Adlan Center for Enlightenment (KACE Sudan), telefoongesprek, 19/02/2021, en e-mail, 19/02/2021, +256 31 2516532

Onafhankelijk journalist en expert inzake Soedan, e-mail, 02/03/2021, contactgegevens niet meegedeeld om de veiligheid van deze bron te garanderen

Oprichter van een persorganisatie in de Nuba Mountains, e-mails, 30/01/2021, 01/02/2021 en 21/04/2021, en telefoongesprek, 05/02/2021, contactgegevens niet meegedeeld om de veiligheid van deze bron te garanderen

Skogseth G., Soedan-expert Landinfo, telefoongesprekken, 05/10/2018, 19/03/2021 en 22/03/2021, gsk@landinfo.no

Soedanese journalist en veiligheidsanalist woonachtig in Brussel, e-mail, 12/02/2021 en 26/04/2021, contactgegevens niet meegedeeld om de veiligheid van deze bron te garanderen

Voorzitster van een Soedanese vrouwenorganisatie, telefoongesprek, 25/02/2021, en e-mail, 25/02/2021, contactgegevens niet meegedeeld om de veiligheid van deze bron te garanderen

Geschreven en audiovisuele bronnen

Abdelmoneium A.O., *Ways to Survive: Child Labor among Internally Displaced Children in Khartoum-Sudan*, in *Open Journal of Social Sciences*, 5, 2017, <https://doi.org/10.4236/jss.2017.59004> [geraadpleegd op 01/12/2018]

African Center for Justice and Peace Studies (ACJPS), *Baseline study for enforced disappearance in Sudan*, September 2020, 20/10/2020, <https://www.acjps.org/baseline-study-for-enforced-disappearance-in-sudan-september-2020/> [geraadpleegd op 23/03/2021]

African Center for Justice and Peace Studies (ACJPS), *Human Rights Monitor March – April 2016*, 04/2017, <http://www.acjps.org/wp-content/uploads/2017/04/SHRM-Human-Rights-Report-March-April-2016.pdf> [geraadpleegd op 22/03/2021]

African Center for Justice and Peace Studies (ACJPS), Update: Khartoum Appeal court releases five artists imprisoned on baseless charges, 20/10/2020, <https://www.acjps.org/update-khartoum-appeal-court-releases-five-artists-imprisoned-on-baseless-charges/> [geraadpleegd op 23/03/2021]

African Centre For Justice and Peace Studies (ACJPS), *Sudan: Urgent call for an investigation into the disappearance and custodial death of Mr. Baha Eldeen Nory Mohamed Ali*, 30/12/2020, <https://www.acjps.org/sudan-urgent-call-for-an-investigation-into-the-disappearance-and-custodial-death-of-mr-baha-eldeen-nory-mohamed-ali/> [geraadpleegd op 12/03/2021]

- African Development Bank (AFDB), *Sudan: Darfur Infrastructure Development Report*, 2016, https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Knowledge/Sudan-Darfur_Infrastructure_Development_Report_-_06_Feb_2017.pdf [geraadpleegd op 01/02/2021]
- African Development Bank Group (AFDB), *Sudan : Darfur Infastructure Development Report*, 2016, https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Knowledge/Sudan-Darfur_Infrastructure_Development_Report_-_06_Feb_2017.pdf [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Al Fanar Media, *For Students from Darfur, a Bleak Present and Future*, 04/07/2017, <https://www.al-fanarmedia.org/2017/07/students-darfur-bleak-present-future/> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Al Jazeera (Albahi K.), *Do Black lives matter in Sudan?*, 13/08/2020, <https://www.aljazeera.com/opinions/2020/8/13/do-black-lives-matter-in-sudan> [geraadpleegd op 12/03/2021]
- Amnesty International (AI), *'Uninvestigated, Unpunished' Human Rights Violations Against Darfuri Students In Sudan*, 01/2017, <https://www.amnesty.org/download/Documents/AFR5448482017ENGLISH.pdf> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Amnesty International (AI), *Don't we matter? Four years of unrelenting attacks against civilians in Sudan's South Kordofan State*, 07/2015, <https://www.amnesty.org/download/Documents/AFR5421622015ENGLISH.PDF> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Amnesty International (AI), *Sudan 2017/2018*, 22/02/2018, <https://www.amnesty.org/en/countries/africa/sudan/report-sudan/> [geraadpleegd op 28/03/2018]
- Amnesty International (AI), *Sudan: Brutal beating that led to hospitalization of imprisoned student must be investigated*, 11/10/2018, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/10/sudan-brutal-beating-that-led-to-hospitalization-of-imprisoned-student-must-be-investigated/> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Asylum Research Centre (ARC), *COI report on Khartoum-Omdurman*, 02/2020, https://asylumresearchcentre.org/wp-content/uploads/2020/02/ARC_COI_Report_on_Khartoum-Omdurman_February_2020.pdf [geraadpleegd op 16/02/2021]
- Asylum Research Centre (ARC), *Sudan: Country Report. The situation in South Kordofan and Blue Nile – An Update (3rd edition with addendum)*, 03/2021, https://asylumresearchcentre.org/wp-content/uploads/2021/03/Final_01.03.2021.pdf [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Asylum Research Centre (ARC), *Sudan: Query Response: The situation in Khartoum and Omdurman – An update (3rd version)*, 05/02/2020, https://www.ecoi.net/en/file/local/2024080/ARC_COI_Report_on_Khartoum-Omdurman_February_2020.pdf [geraadpleegd op 12/03/2021]
- Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), *DFAT Country Information Report. Sudan*, 27/04/2016, <https://dfat.gov.au/about-us/publications/Documents/country-information-report-sudan.pdf> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Ayin Network, *The struggle for Sudanese women's rights: gains at home, losses abroad*, 07/08/2020, <https://3ayin.com/en/the-struggle-for-sudanese-womens-rights-gains-at-home-losses-abroad/> [geraadpleegd op 12/03/2021]
- BBC, *Rape and Sudan's revolution: 'They were crying and screaming'*, 15/06/2019, <https://www.bbc.com/news/world-africa-48634150> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- BBC, *Sudan scraps apostasy law and alcohol ban for non-Muslims*, 12/07/2020, <https://www.bbc.com/news/world-africa-53379733> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- BBC, *Viewpoint from Sudan - where black people are called slaves*, 26/07/2020, <https://www.bbc.com/news/world-africa-53147864> [geraadpleegd op 12/03/2021]
- Chr. Michelsen Insitute (CMI), *COVID-19 and the urgent need to protect Sudanese women against violence*, 07/2020, <https://www.cmi.no/publications/7276-covid-19-and-the-urgent-need-to-protect-sudanese-women-against-violence> [geraadpleegd op 12/03/2021]
- Christian Solidarity Worldwide (CSW), *General Briefing: Sudan*, 01/05/2020, <https://www.csw.org.uk/2020/05/01/report/4634/article.htm> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- City Population, *Sudan*, 05/09/2019, <https://www.citypopulation.de/en/sudan/> [geraadpleegd op 16/02/2021]

- Coda (Nashed M.), *A ruthless Sudanese militia is using Covid-19 to launder its image*, 08/03/2021, <https://www.codastory.com/disinformation/covid-19-in-sudan/> [geraadpleegd op 12/03/2021]
- Danish Immigration Service (DIS), United Kingdom Home Office, *Sudan: Situation of Persons from Darfur, Southern Kordofan and Blue Nile in Khartoum*, 08/2016, <https://www.refworld.org/docid/57c96d8d4.html> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Darfur Network for Monitoring and Documentation (DNMD), *Sudan: A judge convicts a Christian woman with her little baby and imprisoned her for two months and a fine for possession of four glasses of wine*, s.d. [2020], <https://www.darfurmonitors.org/sudan-a-judge-convicts-a-christian-woman-with-her-little-baby-and-imprisoned-her-for-two-months-and-a-fine-for-possession-of-four-glasses-of-wine/> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Darfur Network for Monitoring and Documentation (DNMD), *Sudan: At least 10 members of the Resistance Committees arbitrary arrests in Kass locality, South Darfur*, 15/08/2020, <https://www.darfurmonitors.org/sudan-at-least-10-members-of-the-resistance-committees-arbitrary-arrests-in-kass-locality-south-darfur/> [geraadpleegd op 23/03/2021]
- Democracy First Group, *Tales of the Tombstones: The Discrimination Against Sudanese Students from Darfur in Sudanese Universities*, 01/10/2018, <https://democracyfirstgroup.org/tales-of-the-tombstones-the-discrimination-against-sudanese-students-from-darfur-in-sudanese-universities/> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- European Asylum Support Office (EASO), *Non-Arab Darfuris in Khartoum*, 16/06/2020, https://www.ecoi.net/en/file/local/2031655/2020_06_Q11_EASO_COI_Query_Response_Sudan_non_Arab_Darfuris.pdf [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, *Soedan: Vervoer*, s.d., https://diplomatie.belgium.be/nl/Diensten/Op_reis_in_het_buitenland/reisadviezen/soedan [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Feinstein International Center et al. (Jacobsen K.), *Internal Displacement to Urban Areas: Sudan Case Case 1: Khartoum, Sudan*, 09/2008, <https://www.internal-displacement.org/sites/default/files/inline-files/200809-af-sudan-urban-displacement-khartoum-country-en.pdf> [geraadpleegd op 16/02/2021]
- Foreign Policy (Tubiana J.), *How Darfur Became Sudan's Kingmaker*, 09/07/2019, <https://foreignpolicy.com/2019/07/09/how-darfur-became-sudans-kingmaker/> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Freedom House, *Freedom in The World 2020. Sudan*, 04/03/2020, <https://freedomhouse.org/country/sudan/freedom-world/2020> [geraadpleegd op 12/03/2021]
- Google Maps, *Khartoum*, s.d., <https://www.google.com/maps/@15.5964542,32.5329009,11z> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Human Rights and Development Organisation (HUDO), *Passenger Detained And Insulted At A Checkpoint In Kosti, Sudan*, 25/02/2020, <https://hudocentre.org/passenger-detained-and-insulted-at-a-checkpoint-in-kosti-sudan/> [geraadpleegd op 16/02/2021]
- Human Rights and Development Organization (HUDO), *Report on human rights situation in South Kordofan, Blue Nile States/ Sudan. January-December 2017*, 11/02/2018, <https://hudocentre.org/wp-content/uploads/2018/02/HUDO-HR-Annual-Report-2017.pdf> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Human Rights and Development Organization (HUDO), *Two Activists Attacked By Armed People In Kadogli, Sudan*, 17/01/2021, <https://hudocentre.org/two-activists-attacked-by-armed-people-in-kadogli-sudan/> [geraadpleegd op 23/03/2021]
- Human Rights Watch (HRW), *"They Were Shouting 'Kill Them'" Sudan's Violent Crackdown on Protesters in Khartoum*, 17/11/2019, <https://www.hrw.org/report/2019/11/18/they-were-shouting-kill-them/sudans-violent-crackdown-protesters-khartoum> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Human Rights Watch (HRW), *Sudan's Law Reforms a Positive First Step*, 16/07/2020, <https://www.hrw.org/news/2020/07/16/sudans-law-reforms-positive-first-step> [geraadpleegd op 12/08/2020]
- Humanitarian Aid Relief Trust (HART), *Sudan Update: Violence Displaces 27,000 in Blue Nile*, 09/11/2017, <https://www.hart-uk.org/news/sudan-update-violence-displaces-27000-blue-nile/> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Institute of Development Studies (IDS) (McGranahan G. et al.), *The Urban Land Nexus and Inclusive Urbanisation in Dar es Salaam, Mwanza and Khartoum: Briefing Note 1*, 02/2020,

https://www.researchgate.net/publication/340949631_The_Urban_Land_Nexus_and_Inclusive_Urbanisation_in_Dar_es_Salaam_Mwanza_and_Khartoum_Briefing_Note_1 [geraadpleegd op 16/02/2021]

Institute of Development Studies (IDS) (Osman S.M. et al.), *The Urban Land Nexus and Inclusive Urbanisation in Khartoum: Briefing Note 3*, 02/2020,

https://www.researchgate.net/publication/340949700_The_Urban_Land_Nexus_and_Inclusive_Urbanisation_in_Khartoum_Briefing_Note_3 [geraadpleegd op 16/02/2021]

International Donor Conference for Reconstruction and Development in Darfur, *Darfur Regional Authority*, 2013, <http://darfurconference.com/DRA> [geraadpleegd op 28/03/2018]

International Donor Conference for Reconstruction and Development in Darfur, *General information*, 2013, <http://darfurconference.com/dinformation> [geraadpleegd op 28/03/2018]

International Federation for Human Rights (FIDH) & African Center for Justice and Peace Studies (ACJPS), *Will There Be Justice For Darfur? Persisting impunity in the face of political change. Fact-finding mission report*, 12/2019, https://www.fidh.org/IMG/pdf/sudan_darfur.pdf.pdf [geraadpleegd op 29/06/2020]

International Federation for Human Rights (FIDH), *Sudan: Violent Crackdown on Protesters Requires Urgent Action by International Community*, 05/06/2019, <https://www.fidh.org/en/region/Africa/sudan/sudan-violent-crackdown-on-protesters-requires-urgent-action-by> [geraadpleegd op 22/03/2021]

International IDEA, *The Juba Agreement for Peace in Sudan. Summary and Analysis*, 23/10/2020, <https://constitutionnet.org/sites/default/files/2020-10/Juba%20Peace%20Agreement%20-%20Summary%20and%20Analysis%20%285%29%20%28clean%29.pdf> [geraadpleegd op 22/03/2021]

International Organization for Migration (IOM), *Assisted Voluntary Return and Reintegration in Sudan*, s.d. [26/02/2021], <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiaMzVmNzY3MjctZTU2Yy00MWEwLWFiZiYtNDRiMzY3MzlhYzQ3IiwidCI6IjE1ODgyNjklTIzZmItNDNiNC1iZDZILWJjZTQ5YzhINjE4NiIsImMiOiJh9> [geraadpleegd op 22/03/2021]

International Refugee Rights Initiative (IRRI), *"We just want a rest from war." Civilian perspectives on the conflict in Sudan's Southern Kordofan State*, 04/2015, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/TiredofWar.pdf> [geraadpleegd op 01/12/2018]

International Refugee Rights Initiative (IRRI), *A Crisis Normalised: Civilian perspectives on the conflict in Sudan's Blue Nile State*, 09/2016, <http://www.refworld.org/docid/57ceb5ec4.html> [geraadpleegd op 01/12/2018]

International Refugee Rights Initiative (IRRI), *The Disappearance of Sudan? Life in Khartoum for citizens without rights*, 05/2013, <https://www.refworld.org/docid/53b3d8994.html> [geraadpleegd op 01/12/2018]

Komey G.K., *Civilians' Survival Strategies amid Institutionalized Insecurity and Violence in the Nuba Mountains, Sudan. Sudan Working Paper Number 4*, 09/2016, <https://www.cmi.no/publications/file/5932-civilians-survival-strategies-nuba-mountains-sudan.pdf> [geraadpleegd op 01/12/2018]

Landinfo, *Sudan – Internally displaced persons in Khartoum*, 03/11/2008, <https://www.refworld.org/pdfid/4ebd2f822.pdf> [geraadpleegd op 22/03/2021]

Logistics Cluster, *Logistics Capacity Assessment Sudan*, 26/04/2019, https://logcluster.org/dlca/Sudan-v19-20190426_1158.pdf [geraadpleegd op 14/02/2020]

Mada Masr, *Awadeya Mahmoud Koko: From tea seller to union leader to 'mother of the revolution'*, 21/05/2019, <https://www.madamasr.com/en/2019/05/21/feature/politics/awadeya-mahmoud-koko-from-tea-seller-to-union-leader-to-mother-of-the-revolution/> [geraadpleegd op 12/03/2021]

Médiapart, *Emprisonnés, torturés: le sort d'exilés soudanais rejetés par l'Europe*, 11/02/2020, <https://www.mediapart.fr/journal/international/110220/emprisonnes-tortures-le-sort-d-exiles-soudanais-rejetes-par-l-europe> [geraadpleegd op 22/03/2021]

Middle East Monitor (MEMO), *Abolition of public order law: Sudanese women's 'first victory'*, 30/11/2019, <https://www.middleeastmonitor.com/20191130-abolition-of-public-order-law-sudanese-womens-first-victory/> [geraadpleegd op 12/03/2021]

Middle East Monitor (MEMO), *Sudan discovers mass graves of persons missing since revolution*, 12/11/2020, <https://www.middleeastmonitor.com/20201112-sudan-discovers-mass-graves-of-persons-missing-since-revolution/> [geraadpleegd op 23/03/2021]

- Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Sudan*, 20/06/2017, <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/ambtsberichten/2017/06/20/algemeen-ambtsbericht-sudan-2017/AAB+Sudan+2017.pdf> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Sudan*, 05/03/2021, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2021/03/05/algemeen-ambtsbericht-sudan-van-maart-2021> [geraadpleegd op 12/03/2021]
- Nederland – Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Sudan*, 04/10/2019, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2019/10/04/algemeen-ambtsbericht-sudan-van-oktober-2019> [geraadpleegd op 01/02/2021]
- Nuba Mountains Peoples Foundation (NMP), *Alternative report to the committee on the elimination of racial discrimination (CERD). Review of the periodic report of Sudan*, 04/2015, https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CERD/Shared%20Documents/SDN/INT_CERD_NGO_SDN_20207_E.pdf [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Radio Dabanga, *2.5 million people in Central Darfur: survey*, 10/02/2017, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/2-5-million-people-in-central-darfur-survey> [geraadpleegd op 01/02/2021]
- Radio Dabanga, *Blogger and women's rights defender could face one year in prison over Facebook video*, 14/01/2021, https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/blogger-and-women-s-rights-defender-could-face-one-year-in-prison-over-facebook-video?utm_source=dlvr.it&utm_medium=twitter [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Radio Dabanga, *Boy wounded, cars plundered in Darfur*, 15/01/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/boy-wounded-cars-plundered-in-darfur> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Radio Dabanga, *Communist Party of Sudan leader receives death threats*, 17/03/2021, https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/communist-party-of-sudan-leader-receives-death-threats?utm_source=dlvr.it&utm_medium=twitter [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Radio Dabanga, *Darfuri student cleared of murder by Khartoum court still not released*, 23/01/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/darfuri-student-cleared-of-murder-by-khartoum-court-still-not-released> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Radio Dabanga, *Darfuri students continue sit-in in Khartoum*, 29/11/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/darfuri-students-continue-sit-in-in-khartoum> [geraadpleegd op 12/03/2021]
- Radio Dabanga, *Demolitions leave families living rough in Sudan's Omdurman*, 08/09/2016, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/demolitions-leave-families-living-rough-in-sudan-s-omdurman> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Radio Dabanga, *Eastern Sudan tribal clashes continue, death toll rises*, 12/08/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/eastern-sudan-tribal-clashes-continue-death-toll-rises> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Radio Dabanga, *Eastern Sudan tribal truce extended*, 23/09/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/eastern-sudan-tribal-truce-extended> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- Radio Dabanga, *Fuel shortage in South Kordofan, commodity prices rise in Sudan*, 04/02/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/fuel-shortage-in-south-kordofan-commodity-prices-rise-in-sudan> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Radio Dabanga, *Lack of fuel for transport, water pumps affects people, livestock in Sudan*, 26/03/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/lack-of-fuel-for-transport-water-pumps-affects-people-livestock-in-sudan> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Radio Dabanga, *Mass grave found in search for Sudanese 'missing' after December 2018 revolution*, 12/11/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/mass-grave-found-in-search-for-sudanese-missing-after-december-2018-revolution> [geraadpleegd op 23/03/2021]
- Radio Dabanga, *Massive youth unemployment in Sudan*, 05/10/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/massive-youth-unemployment-in-sudan> [geraadpleegd op 12/03/2021]

Radio Dabanga, *More than 100 Sudanese still missing after 'June 3 Massacre'*, 09/08/2019, [https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/more-than-100-sudanese-missing-after-june-3-massacre#:~:text=The%20Sudanese%20Professionals%20Association%20\(SPA,reported%20missing%20were%20found%20dead](https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/more-than-100-sudanese-missing-after-june-3-massacre#:~:text=The%20Sudanese%20Professionals%20Association%20(SPA,reported%20missing%20were%20found%20dead) [geraadpleegd op 23/03/2021]

Radio Dabanga, *Peace negotiations: 20% of Sudan civil servants to be Darfuri*, 25/02/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/peace-negotiations-20-per-cent-of-sudan-civil-servants-to-be-darfuri> [geraadpleegd op 12/03/2021]

Radio Dabanga, *Rail link between Khartoum and South Darfur restored*, 18/12/2013, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/rail-link-between-khartoum-and-south-darfur-restored> [geraadpleegd op 22/03/2021]

Radio Dabanga, *Sudan abolishes strict Islamic legislation*, 13/07/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudan-moves-forward-on-legal-amendments> [geraadpleegd op 22/03/2021]

Radio Dabanga, *Sudan dissolves National Congress Party, repeals Public Order Bill*, 29/11/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudan-dissolves-national-congress-party-repeals-public-order-bill> [geraadpleegd op 22/03/2021]

Radio Dabanga, *Sudan: Security officers detain, insult 'black' Nuba man*, 25/02/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudan-security-officers-detain-insult-black-nuba-man#:~:text=A%20week%20ago%2C%20a%20bus,Kosti%20in%20White%20Nile%20state.&text=He%20was%20released%20from%20the,years%20and%20a%20university%20graduate> [geraadpleegd op 16/02/2021]

Radio Dabanga, *Three die in North Darfur car accident*, 03/02/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/three-die-in-north-darfur-car-accident> [geraadpleegd op 14/02/2020]

Radio Dabanga, *Three unidentified victims of June 3 Khartoum massacre buried in Sudan*, 03/10/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/three-unidentified-victims-of-june-3-khartoum-massacre-buried-in-sudan> [geraadpleegd op 22/03/2021]

Radio Dabanga, *Three wounded in Central Darfur highway robbery*, 13/02/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/three-wounded-in-central-darfur-highway-robbery> [geraadpleegd op 14/02/2020]

REDRESS, *Sudan Legal Amendments July 2020 - Explanatory Table*, 07/2020, <https://redress.org/wp-content/uploads/2020/07/3-REDRESS-Sudan-Legal-Amendments-July-2020-Explanatory-Table.pdf> [geraadpleegd op 30/03/2021]

Small Arms Survey, *Diaspora in Despair. Darfurian Mobility at a Time of International Disengagement*, 06/2020, <http://www.smallarmssurveysudan.org/fileadmin/docs/reports/HSBA-Report-Darfur-mobility.pdf> [geraadpleegd op 27/04/2021]

Strategic Initiative for Women in the Horn of Africa (SIHA), *A Collaborative Civil Society Statement in Response to The Law of Various Amendments (Abolishing and Amending Provisions Restricting Freedom) – Exposing 'a wolf in sheep's clothing'*, 12/08/2020, <https://sihanet.org/a-collaborative-civil-society-statement-in-response-to-the-law-of-various-amendments-abolishing-and-amending-provisions-restricting-freedom-exposing-a-wolf-in-sheeps-clot/> [geraadpleegd op 12/03/2021]

Strategic Initiative for Women in the Horn of Africa (SIHA), *Statement by the Women's Cooperatives Union of Food and Beverage Vendors in Khartoum*, 08/07/2019, <https://sihanet.org/statement-by-the-womens-cooperatives-union-of-food-and-beverage-vendors-in-khartoum/> [geraadpleegd op 22/03/2021]

Sudan Consortium, *Gender Under Bombardment. Gender Disparities in SPLM/A-North Controlled Areas of Nuba Mountains, Southern Kordofan*, 2016, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/GUB_PAPER_Final%20May%2030th%202016%20edit_WC_0.pdf [geraadpleegd op 01/12/2018]

Sudan Tribune, *Street vendor killed, five others missing after attack on Khartoum pro-democracy site: women's group*, 25/06/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article67682> [geraadpleegd op 22/03/2021]

Sudan Tribune, *Sudan's GIS operations staff rejects dissolution of their service*, 23/08/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article67987> [geraadpleegd op 24/06/2020]

The Criminal Law Blog, *Sudan's Criminal Law Amendments and the State of Women's Rights*, 18/05/2020, <https://criminallawstudiesnluj.wordpress.com/2020/05/18/sudans-criminal-law-amendments-and-the-state-of-womens-rights/> [geraadpleegd op 12/03/2021]

The East African, *Sudan's persecuted Christians eye long-sought freedom*, 26/08/2019, <https://www.theeastafrican.co.ke/tea/news/rest-of-africa/sudan-s-persecuted-christians-eye-long-sought-freedom-1425746>

The Economist, *Podcast : "You smell the tear gas, you can smell the blood"—Sudan's violent transition*, 01/07/2019, https://www.economist.com/podcasts/2019/07/01/you-smell-the-tear-gas-you-can-smell-the-blood-sudans-violent-transition?fbclid=IwAR3UEuP14M02JO4AcO5sU41rLioZPMLDhBWZKhPB1aBU7g7bWmd3b_yLJa0 [geraadpleegd op 16/02/2021]

The Guardian, *Sudanese asylum seeker flown back to UK after Khartoum gunfight delay*, 17/01/2020, <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/jan/17/wrongly-deported-sudanese-asylum-seeker-flown-back-to-uk> [geraadpleegd op 22/03/2021]

The New Humanitarian (TNH), *Briefing | Deadly protest crackdown casts shadow on Sudan's future*, 06/06/2019, <https://www.thenewhumanitarian.org/news/2019/06/06/briefing-deadly-protest-crackdown-casts-shadow-sudan-s-future> [geraadpleegd op 22/03/2021]

The Washington Post (Gallopin J.B.), *Sudan's military shut down a mutiny. What does that mean for the democratic transition?*, 19/01/2020, <https://www.washingtonpost.com/politics/2020/01/19/sudans-military-shut-down-mutiny-what-does-that-mean-democratic-transition/> [geraadpleegd op 24/06/2020]

UK Aid & Overseas Development Institute (ODI), *City limits: urbanisation and vulnerability in Sudan. Khartoum Case Study*, 01/2011, <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/6520.pdf> [geraadpleegd op 12/03/2021]

United Kingdom Home Office (UK Home Office), *Country Policy and Information Note Sudan: Non-Arab Darfuris. Version 4.0*, 11/2019, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/847564/Sudan_-_Non-Arab_Darfuris_-_CPIN_-_v4.0_November_2019_.pdf [geraadpleegd op 01/02/2021]

United Kingdom Home Office (UK Home Office), *Report of a fact-finding mission to Khartoum, Sudan; Conducted between 10 and 17 August 2018*, 11/2018, https://www.ecoi.net/en/file/local/1452806/1226_1543569310_sudan-ffm-report-2018-nad-returns.pdf [geraadpleegd op 16/02/2021]

United Nations Human Rights Council (UNHRC), *Situation of human rights in the Sudan. Report of the Independent Expert on the situation of human rights in the Sudan. A/HRC/45/53*, 30/07/2020, <https://undocs.org/en/A/HRC/45/53> [geraadpleegd op 22/03/2021]

United Nations Human Rights Council (UNHRC), *Report of the Independent Expert on the situation of human rights in the Sudan. A/HRC/36/63*, 27/07/2017, <https://www.refworld.org/docid/59b80ba34.html> [geraadpleegd op 22/03/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Situation in the Sudan and the activities of the United Nations Integrated Transition Assistance Mission in the Sudan. S/2021/199*, 01/03/2021, https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2021_199.pdf [geraadpleegd op 12/03/2021]

United States Agency for International Development (USAID), *Sudan – Complex Emergency*, 31/05/2018, https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1866/sudan_ce_fs04_05-31-2018.pdf [geraadpleegd op 09/01/2020]

United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF), *USCIRF Releases New Policy Update Highlighting One Year of Progress Advancing Religious Freedom in Sudan*, 04/09/2020, <https://www.uscifr.gov/news-room/releases-statements/uscifr-releases-new-policy-update-highlighting-one-year-progress> [geraadpleegd op 22/03/2021]

United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF), *Sudan*, s.d. [2020], <https://www.uscifr.gov/sites/default/files/Sudan.pdf> [geraadpleegd op 22/03/2021]

- United States Department of State (USDOS), *2017 Country Reports on Human Rights Practices Report*, 20/04/2018, <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2017/af/277051.htm> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- United States Department of State (USDOS), *2018 Trafficking in Persons Report – Sudan*, 28/06/2018, <https://www.refworld.org/docid/5b3e0a714.html> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- United States Department of State (USDOS), *2019 Report on International Religious Freedom: Sudan*, 10/06/2020, <https://www.state.gov/reports/2019-report-on-international-religious-freedom/sudan/> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- United States Department of State (USDOS), *Country Reports on Human Rights Practices for 2016, Sudan*, 03/03/2017, <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2016&dclid=265306> [geraadpleegd op 28/03/2018]
- United States Department of State (USDOS), *Sudan 2019 Human Rights Report*, 02/2020, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/SUDAN-2019-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> [geraadpleegd op 01/02/2021]
- United States Department of State (USDOS), *Annual report on trafficking in persons (covering April 2019 to March 2020)*, 25/06/2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2036367.html> [geraadpleegd op 27/04/2021]
- Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), *KAM (Nuba – return) Sudan CG [2020] UKUT 269 (IAC)*, 01/09/2020, <https://www.casemine.com/judgement/uk/5f683ab52c94e061ac5d981b> [geraadpleegd op 16/02/2021]
- Urban Refugees, *Khartoum*, 14/08/2014, <http://www.urban-refugees.org/khartoum/> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Waging Peace (Crowther M.), *Comment on Home Office's Nov 2018 Fact-Finding Mission report*, 01/2019, <https://wagingpeace.info/wp-content/uploads/2021/01/FINAL-Feedback-on-FFM-report.pdf> [geraadpleegd op 16/02/2021]
- Waging Peace (Crowther M.), *Report on the risk to Nuba individuals in Sudan*, 27/08/2019, <https://wagingpeace.info/wp-content/uploads/2021/01/Final-report-Aug-2019-Maddy-Crowther.pdf> [geraadpleegd op 16/02/2021]
- Waging Peace (Crowther M.), *Risks on return for Darfuris in Sudan*, 18/01/2019, <https://wagingpeace.info/wp-content/uploads/2019/03/NAD-report-FINAL-18.01.19.pdf> [geraadpleegd op 16/02/2021]
- Waging Peace, *Risk to individuals from Nuba Mountains in Sudan*, 03/2018, <http://wagingpeace.info/wp-content/uploads/2018/03/waging-peace-report-for-nuba-country-guidance-case-march-2018.pdf> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Wikipedia, *Rail transport in Sudan*, 25/09/2016, https://en.wikipedia.org/wiki/Rail_transport_in_Sudan [geraadpleegd op 22/03/2021]
- World Bank, *Data : Population, total – Sudan, s.d.*, <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=SD> [geraadpleegd op 01/02/2021]
- World Food Programme (WFP), *Sudan Country Brief*, 12/2018, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/WFP-0000102288.pdf> [geraadpleegd op 22/03/2021]
- World Population Review, *Sudan Population 2018*, 16/06/2018, <http://worldpopulationreview.com/countries/sudan-population/> [geraadpleegd op 01/12/2018]